

KURJER LITEWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY I LITERACKI

Wychodzi codziennie rano, oprócz dni poświęconych.

Wydawnictwa rok czwarty.

CENY OGŁOSZEŃ:

Nadesłane za jeden wiersz garmontowy w teście, lub jego miejsce 1 rub.
 Ogłoszenia na 1-iej stronie za jeden wiersz garmontowy lub jego miejsce 50 kop.
 Reklamy za jeden wiersz garmontowy lub jego miejsce 30 kop.
 Nekrologi za jeden wiersz petitu lub jego miejsce przed tekstem 50 kop, po tekście 30 kop.
 Ogłoszenia zyczące za jeden wiersz petitowy lub jego miejsce 15 kop.
 Drobne ogłoszenia za jeden wyraz petitowy 3 kop., najmniejsze 30 kop.

Za dołączenie prospektów do „Kurjera” 7 rub. od tysiąca, oprócz opłaty pocztowej.

Ogłoszenia „Kurjer” drukuje tylko w języku polskim.

Ogłoszenia przyjmują się tylko do godz. 3-iej popołudniu.

KIEROWNIK DZ. EKONOMICZNEGO KONRAD NIEDZIAŁKOWSKI.

SEKRETARZ REDAKCJI LUDWIK ABRAMOWICZ.

REDAKTOR

WOJCIECH BARANOWSKI.

KIEROWNICZKA LITERACKA ELIZA ORZESZKOWA.

Numer pojedynczy 5 kop.

Rękopisy i listy w sprawach redakcyjnych prosimy adresować: Do Redakcji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. — Ogłoszenia, oferty i listy w sprawach prenumeraty prosimy adresować: Do Administracji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie.

Numer pojedynczy 5 kop.

ŻYRANDOLE
KOSCIELNE

Lamp i Żyrandoli na naftę, gaz i spiryt. Porcelany, fajansu, szkła, galanterji etc. etc.

F. KOZŁOWSKI Warszawa, Rymarska № 7.
S. Nowacki OBECE 26 21 228a. Naprawy i odnawianie żyrandoli i brzoż. kościelnych

Pierwszorzędne Kancelonowane Biuro Naukowe
Z. JASIŃSKIEJ
 poleca: naukowcy, naukowcy, bony, 26 4 treblanki i cudzoziemki. 332a
 Warszawa, Włodzimierska 19.

Hotel St. Georges
 Duża sala balowa. Restauracja najlepsza w mieście. Koncerty znanego kwartetu.
 5-1-375a

Dr. J. BURAK
 Choroby akuszerji i kobiece. Od godz. 10-1 i od 5-7.
 Wileńska № 16, telefonu № 459.
DENTYSTKA S. A. JARCHO
 przeniosła się na ul. Wileńska 20-1.
 10-0-3561a

FARBA DO WŁOSÓW
W. SEEGERA.
 10-3-345a

Farba ta do włosów posiada własności niedoścignione, składa się tylko z jednego płynu, jest bezwarunkowo nieszkodliwą i wyrabia się w kolorach: blond, szatyn, kasztanowatym i czarnym. Nawet przy nieumiejętnym zastosowaniu osiąga się dobry rezultat. — Sposób użycia jest nadzwyczaj prosty: należy tylko włosy przeczesać farbą.
 Ze względu na piękność odcieni, farba ta została uznana za najlepszy środek do farbowania włosów, nie tylko w krajach europejskich, lecz i za morzem jak np. w Indjach, w Ameryce, i t. d., gdzie posługują się wyłącznie tą doskonałą farbą. — Cena mniejszego flakonu rb. 1 25, większego rb. 2., do nabycia we wszystkich lepszych składach aptecznych i perfumeryjnych.

Teatr Polski. W sobotę 1 listopada 1908 r.
 W TEATRZE MIEJSKIM.
 Pierwszy raz **„REWIZOR”** komedia Gogola
 W niedzielę 2-go listopada
 W TEATRZE. O godz. 2 po poł.
„Dzień Zaduszny” sztuka Hejermansa.
 O godz. 8 wiecz. W SALI
 Pierwszy raz **„Kamionka”** farsa Meilhac'a i Hallev'go
 Od 10 (23) listopada r. b. przy Szkole Rysunkowej J. Montwilla otwiera **KURSY MUZYCZNE**
 rają się z klasami organową i wszystkich instrumentów orkiestrowych. — Oprócz tego można zapisać się na oddzielne wykłady: teorii, harmonji, śpiewu chóralnego i zespołów instrumentalnych
 Z ukończenia kursów będą wydawane świadectwa.
 Zapisy przyjmują się codziennie od godz. 6-7-iej wiecz. w lokalu Szkoły (S-ko Jerska 6). 378a

S. i P.
Aleksandra z Łęskich HRABINA LEDÓCHOWSKA
 Po krótkich cierpieniach zasnęła w Bogu, dnia 29 października (11 listopada), w Poszerwiadcu, przeżywszy lat 78.
 O czem donosi w głębokim smutku pogrążona **RODZINA.**
 Nabożeństwo żałobne odbędzie się w piątek, 31 października, w kaplicy S-go Kazimierza, w kościele Katedralnym. 2-2-1867

„Koncentracja narodowa.”
 Skalon ma jednak dziwnie szczególną rolę... Mało brak, by stał się — ktoś uwierzy — mimowolnym autorem nowej „koncentracji narodowej” w Królestwie Polskiem. Tak przynajmniej wnioskować może „Głos warszawski”, nawołujący do tej „koncentracji”, albowiem „rodzice rządowa liczą się obecnie i liczyć pragną z objawami zorganizowanej opinii politycznej społeczeństwa”...
 Trzeba naprawdę posiadać wiele złudzeń lub pewien zanik ambicji politycznej, by wpieść ten, dziwny kwiatek w szereg argumentów poważnych, mających skłonić społeczeństwo polskie do zaprzestania kłótni stroniczych i walki zażartej o hasła — w chwili, kiedy warunki wskazują zgodną w swych celach obronę interesów wspólnych.
 Zdawałoby się, że obok odczuwania, zamieszczanych na szpaltach „War. Dniownika”, należało przejść jeno w pełnym godności milczeniu, a sprytnie sposoby wycofywania się z sytuacji fatalnej — odcenić, jak należy. Niestety, aproba gremjalnego wystąpienia trzech stronnictw w sprawie szkolnej i sankcjonowanie jej jak gdyby z „Zamku”, wzięte zostało przez pewnych polityków warszawskich najwidoczniej poważnie... *Sicut laerime rerum...* Te trzy to właśnie zaprawiają mi cierpką gorzka słuźną i obywatelskie skądinąd nawoływanie pism warszawskich do porozumienia rozdarte na partje ogólne dla akcji wspólnej. Więc trzeba było dopiero uderzenia w tę pięść, by odkryć tawne prawdy o konieczności zgodyw przeladowanym narodzie, by umożliwić ich głoszenie. Niestety, mądre myśli przychodzą nam do głowy zawsze pod obuchem. Tem różnimy się od reszty świata.
 Więc pisze teraz i słusznie „Głos warszawski”: „Powoli toruje sobie drogę świadomość, że w warunkach obecnych różnice partyjne, jeśli nie będziemy ich rozzmierzali sztucznie, usuwają się na dalsze plany”

wę socjalną poglądów, życie nie wysunęło jeszcze — zespolenie się dla samoobrony jest rzeczą, którą trudno i przewlekłe może chyba zia wola, jednak, jeśli bruzdzić chciała; na światło dzienne wycognąć należy i postawić pod przegięz...
 Inaczej rzecz się przedstawia w Królestwie. Dalby to Bóg, by i tam dobre chęci ku zgodzie skutek odniosły. Ale one zaraz posadzone będą przez wielu o charakter politycznego wybiegu: zadużo się tam lata całe pisało o „dominującym stronnictwie”, o „złydzieniu postępów”, o „lokajstwie ugodowców” — by wszystko to mogło być tak szybko zapomniane. Z wielką powściągliwością przyjął też oświadczenia „Głosu warszawskiego” oboz postępowy szczególnie, wymawiając się zgóry od wszelkiej koncentracji na wzór tej, co była.
 „Realistyczne „Słowo” zdaje się bardziej mile zećkać w jej kierunku, aczkolwiek w odpowiedzi swojej też wazy wyrazi. Wobec zarcia różnic w stosunku do państwowości, czemużby nie miało dojść do skutku jakie zbliżenie dwóch stronnictw konserwatywnych?
 Niech więc dojdzie — jeśli to jest potrzebne... Tylko niech żaden polityk ani publicysta, motywując jego potrzebę, nie powołuje się już więcej na opiekunów władze, które niby to „pragną liczyć się z objawami opinii polskiej”. Nawet uznając kompromisy, należy się szanować.
 W. B.

INTERPELACJA.
 We środę została wniesiona do Dumy interpelacja w sprawie nadużyć administracji w cytadeli warszawskiej. Interpelacja głosi, że do oskarżonej w sprawie o zamach na generał-gubernatora Skalona, Zofji Owczarkówny, uwięzionej w X pawilonie cytadeli, przyszedł próbnym rotmistrz żandarmerji, Uspienski, i oświadczył, że jest obrońcą, zdobył w ten sposób od oskarżonej zeznania.

Sprawy galicyjskie.
 (Od własnego korespondenta „Kur. Litewskiego”)
 Lwów, d. 10 listopada.
 Końce sesji sejmowej. — Poprawa stosunków polsko-ruski. — Złoty rosjan. — Ewolucja ludowców.
 Trzeba przyznać, że nowy — silny demokratyczny zasilony — Sejm, który d. 5 b. m. pierwszą swą sesję ukończył, z wyniku prac może być zupełnie zadowolony. Pod względem gorliwości i powagi żaden z siedemnastu sejmów austriackich z Izby lwowską mierzyć się może. W ciągu siedmiu tygodni załatwił on spraw mnóstwo, a między nimi rozwiązał kilka kwestji nieco donioślejszego znaczenia, nadto zaś wprowadził na właściwe tory rokowania, dotyczące reformy wyborczej.
 Szczególną jednak charakterystykę tegorocznej sesji Sejmu stanowi nietylko spokój i powaga jego obrad, czem on zawsze się odznaczał, ale także dawno już nie pamiętany ton prawdziwie pojednawczy w traktowaniu spraw spornych pomiędzy polakami i rusinami. Tem ta sesja różni się od całego szeregu sesji poprzednich. Wobec tego nastroju pojednawczego w pierwszej sesji sejmowej po zamorodowaniu s. p. namiestnika Potockiego przez rusińskiego zapaleńca, nieraz wspomniano w sejmie wielkoduszne słowa hrabiny Potockiej, która, dziękując za powszechnie objawy współczucia po stracie małżonka, wyrzeka, iż jedyną ulgą dla jej serca, wobec strasznego ciosu, jaki ją dotknął, jest dla niej nadzieja, iż niewinnie przelana krew męża, da początek pojednaniu obu narodów. Byłoby może przedwczesnie optymistycznym oddawać się przypuszczeniom. Ale ten fakt zaprzeczę się nie da; że w nowym Sejmie radykalne głosy, z ław rusińskich pochodzące, spotykały się we własnych stronnictwach z korekturą w duchu umiarkowanym. Klub ukraiński w zbiorowych swoich wystąpieniach osobobit hajdamaków, którzy próbowali wywołać w Sejmie

Neurastenia.
 Ze współczesnych środków, chętnie zalecanych przez lekarzy praktykujących, jedno z pierwszych miejsc zajmuje **Wzmocniający nerwy środek MUJRACITIN.**
 Choroby nerwowe w obecnych czasach są środowiskiem badań lekarskich, zwłaszcza przedwczesne osłabienie nerwowe czyli neurastenia u mężczyzn przedstawiająca niebezpieczeństwo, którego lekceważyć nie należy.
 Przedwczesne osłabienie nerwowe wynika skutkiem przepracowania umysłowego i fizycznego, nadużycie płciowych i t. d. i szkodzi odbija się na funkcjach całego organizmu, dla tego też niedomaganie tego rodzaju, jak brak apetytu, osłabienie pamięci, drgawki nerwowe, beżażliwość, pobudzenie i t. p. często są ciągłymi towarzyszami przedwczesnej słabości nerwowej. Dla tego też w takich wypadkach nie należy zamędywiać się i zwracać się we właściwym czasie o poradę do lekarza, który jak już zaznaczono, rozporządza takim potężnym, pomocniczym środkiem, jakim jest **Mujracitin.** Proszę przeczytać broszurę z odczwaniami lekarzy, którą wysyłamy wszystkim zainteresowanym bezpłatnie.
Mujracitin sprzedaje się we wszystkich większych aptekach.
 Skład preparatów chemicznych, St.-Petersburg, Newski pr. № 28 d. Singera.
 Ze względu, iż w ostatnich czasach ukazały się w sprzedaży liczne i przymet bezwartościowe podrabiane preparaty naszego „Mujracitina”, które nie tylko, że nie zostały zbadane chemicznie i niewiadomo czy nie zawierają szkodliwych pierwiastków, prosimy szanowną publiczność zwracać uwagę na markę naszą ochronną „Gwiazda” („Zwiazda”) i odrzucać wszelkie fałszyki.

GRAND PRIX
CARRICE
 PERFUMY-WODA KOŁONSKA KWIATOWA-MYDŁO
 CIESZA SIĘ NIEWZWRACEM POWODZENIEM
 są bowiem uznane za najlepsze ze względu na wykwintny, delikatny i trwały **ZAPACH**
 Fabryka Perfumeryjna
 DOMU HANDLOWEGO **S. I. CZEPELEWICKI i S-wie.**
 5-3-214a

Sala koncertowa
 w ogrodzie Botanicznym
 Dyr. **I. A. Szumana**
 Telef. 361.
Maskarada. Nowy program
Koncert Variété.
 Bijskop. Typy Paryskie.
 Początek o 10 w (Szczegóły w afiszach. Reżyser **WŁĘGIN.**

Wielkie Muzeum Panopticum
 Z oddziałem naukowym anatomycznym
 Wielka 66.
 otwarte codziennie od 10 rano do 11 wieczorem.
 Bilet wejścia z prawem obejrzenia elektro-biopsku 25 kop., dzieci do 10 lat i wuzeczka się młodzież 15 kop. Oddział anatomiczny tylko dla dorosłych placu dodatkowa kop. 15, dla dam wyłącznie w piątki. Szczegóły w afiszach. 374a

HOTEL EUROPEJSKI
 w WARSZAWIE
 Odnowiony, elektryczne oświetlenie, dwie windy — kąpiele i telefony na każdym piętrze. 10 2 361a
 Po pięćdziesięciu latach egzystencji poleca się Szanownej Publiczności i na drugie półstulecie.
OWIES
 w partjach wagonowych z workami franco stacja kolejowa za gotówkę kupuje.
 Ceny i próbki proszę nadsyłać pod adresem: 10-6-363a
 Mińsk gub. Fr. Borsuk.

Z PROWINCYJ.

ECHA MIŃSKIE.

ODEZWA.

Od lat paru istnieje w Mińsku Lit. stowarzyszenie spożywcze „Świsłocz”, założone na ogólnych zasadach współdziałania, a mające na celu dostarczenie swym członkom i ogółowi kupującej publiczności towarów...

Od początku swego istnienia, „Świsłocz” walczyła i walczy z wielu trudnościami wewnętrznymi i zewnętrznymi, mimo nader niekorzystnych warunków ogólnych...

Polowé sumy powyższej, t. j. do 30,000 rb., stanowi sprzedaż tanich towarów, jak: cukier, herbata, sól, mąka, kasza, mydło świece — przedmioty codziennego użytku...

Uwzględniając bowiem stale, w miarę swych skromnych środków, stronę ideową kooperatywy, zarząd zawsze się starał nietylko o jednanie sobie klientów, ale i o podniesienie ich poziomu...

Wieloletniemu Towarzystwu może być każdy, bez różnicy płci, wieku, stanu i wyznania. Roczna roczna wynosi 3 rb. Założycielami Towarzystwa są: przełożona gimnazjum, p. Prozorowa, p. K. Niedziałkowski, adwokat przysięgli, pp. Powolocki i Friedman, oraz p. Matulinski.

W związku z tym, że Towarzystwo ma być czynnikiem w rozwoju gospodarki, przeto należy do niego przyciągnąć jak najwięcej osób, które mogą przyczynić się do jego rozwoju...

Doświadczenie pona, iż „Świsłocz”, pragnąc sprostać zapotrzebowaniu całej swej klienteli, o stopniu jakości nader różnorodnej, posiadać winna dobrą towarową zarówno uroczoność jak i obfity.

To znaczy, że dla wyzyskania wzmagającego się popytu, zmuszona jest powiększyć swe hurtowe zakupy, do czego nieodzownym będzie i powiększenie kapitału zakładowego w trójnasób, czyli do 12,000 rubli.

Posażeni, mając na widoku silniejsze zżerzenie na gruncie finansowo-ideowym wszystkich kooperatyw ziemskich, ku czemu kroki przedsięwzięte są poczynione, tem silniej kochać musimy do kleszenia i umysłów współrodaków, prosząc udziałowców dawnych o powiększenie swego udziału, nowych zaś, aby chociaż stopniowo, ratami dorównać zechcieli pierwszym w czynnym poparciu interesu własnego i ogólnego.

Rodacy! Zrzeszajmy się! Pracujmy razem przynajmniej na tych polach, na których możemy i prawo posiadamy!

Pamiętajmy, iż w jednoci tylko jest siła, a największą na świecie potęgę — kruszy rozdwojenie i niezgoda. Łączmy chętnie i gromadnie nasze siły i środki, abymy i na polu handlowym, tak dotąd przez nas zaniedbywanym, zająć mogli, jak i na innych placówkach, stanowisko produkujące przez uszlachetnienie tej gałęzi pracy ekonomicznej, przez wnieście do niej pierwiastków rzetelności i inteligencji, cechujących naszą polską kulturę.

Wypełnijcie do końca przyjęte zobowiązania pieniężne, nie cofajcie się przed nowymi. Bądź wahań i wstyd rękę do was wyciągamy, gdyż nie dla siebie, lecz dla was samych prosimy o poparcie i pomoc.

Nie zainteresowani oświadczenie w przedsięwzięciu, ozywni jedynie dobrą wolą i chęcią gorącej przyniesienia swej pracy i starań ku podniesieniu naszej młodej instytucji, wzięliśmy na siebie ten odpowiedzialny obowiązek, nie jako „najlepsi”, ale wobec niestawienia się do apelu lepszych — abymy walczyć i wybić się za wszelką cenę. Pomóżcie nam, rodacy! Niech zginięta dłoń przeszłowie, iż każdy polak — i musi mieć swego żyda, i że skory do machania szabellką, od łokcia i wagi stroni uparcie.

Pokażmy, iż wzięli przez smutne doświadczenie z wielu wad dawnych, i tej przyzwary całkowicie się pozbyli. Po-

Zarząd „Świsłocz” posiada faktyczne dowody, iż ceny jej obecne są przeciętnie o 13% procent niższe od cen pobranych przez pewną firmę konkurencyjną jeszcze w grudniu r. 1907, a z pewnością nie wyższe od powszechnie w handlu praktykowanych.

spieszny gromadnie, ochozo z groszem, pracą, zycielną radą, umiejętną wskazówką. Jednający nowych zwolenników, prostujący błędne a szkodliwe pogłoski, urabiający opinie rzetelne, a przychylne, rozszerzający gęstą siecią samopomocy po całej ziemi naszej.

Pod hasłem „wój u swoich”, pod gołym „w jednoci siła”, rzućmy granity niewiaruszonych podstaw ekonomicznych pod barwnie lecz zwłowne tezę naszych dobrych chęci, pragnień i nadziei. Niech każdy z nas jedną tylko cegiełkę z umiłowaniem i starannością wykończy, a przyszłość z nich wnieśli gromadnie wielki i piękny, godny imienia, tradycji i kultury polskiej.

Zarząd.

Sprawy prasowe. Na najbliższej kadencji sądu okręgowego, z udziałem przysięgłych, sądzonych będzie około 15 spraw przeciwko tutejszym obcym i byłym redaktorom. Nawet i p. Schmidt stanie przed kratkami sądownymi i oskarżony przez byłego komisarza policyjnego, p. Jaworskiego. Pod zarzutem pornografii, której dopatrzono się w „obrazkach rodzajowych” o tytule „Lidzie”, stanie przed sądem była redaktorka „Mińskiego Kurjera”, p. Wolin, wydawca p. Czausow i współpracownik p. Strizak.

„Ognisko”. Środowe przedstawienie ściągające dość znaczną ilość publiczności, co stwierdza, że Mińsk stanowiło potrzebę podobnych atrakcji. Niestety jednak, reżyserja nie umie wyzyskać tego dobrego nastroju publiczności i karmi ją wciąż jednoaktówkami, zamiast wystawienia czegoś bardziej wartościowego i pouczającego. Do tego jednak potrzebą więcej siły, a tych reżyserja ślubowała widocznie nie szukać. Dalej, potrzebą odbywać dużo prób, co także reżyserja widocznie nie bardzo się uśmiecha. W rezultacie musimy słuchać głupich fars, czasem powtarzanych, czasem zupełnie nie wyczuwanych i co za tem idzie, niezbyt świetnie granych.

Środowe przedstawienie wypadło stosunkowo niezłe. Powtórzono „Fanię”, B. Góreckiego (gorzej niż poprzednio) i na nowo dano „Bilecik miłosny” oraz „Pierwszą chmurę”. „Bapa”. Mińskie Echo” skarży się, że niektórzy, z pomoru nawet przywoleci ludzie, mają wstąpić się na widokiśka Twa Literacko-Artystycznego za darmo. Okazuje się, że amatorów „kradzieńczych” widowisk nie brakuje nigdzie, bo i u nas, przy lada sposobności, gotowi korzystają z bezpłatnych występów, nawet tacy ludzie, którzyby o to z pozoru trudno pośiódzić. Zwłaszcza dobroczyńca widowiska, gdzie kontrola jest zazwyczaj słabsza, mając ten przywilej, że ludziska, jak mogą, wlewkają się „na gapę”!

Stuk. Dnia 29 października r. b., miński sąd okręgowy, zasiadający na kadencji w Stuku, rozpoznawł sprawę włościan z Cygani, gminy niedźwiedziekiej, Antoniego (ojca) i Adama (syna) Stanisławowiczów, oskarżonych o to, że w maju roku bieżącego, odbierając od braci Antoniego, Mateusza i Stefana ul wartości 30 kop., tych ostatnich uderzeniami siekiery i kołem zabił. Sąd uznał oskarżonych winnymi zabójstwa w bóje i skazał: Antoniego na 4, a Adama na 6 miesięcy więzienia, na karę kłócielną i nakazał płaćć po 15 rb. miesięcznie na utrzymanie sierot po zabitych, których razem jest dziesięcioro.

Wioska Cygań leży z górą sto chat i byłaby bardzo bogatą (ma bowiem ogromne zarobki w lasach, obecnie eksplloatowanych) gdyby, niestety, pijaństwo nie rujnowało ludności doszczętnie. Przed laty czterdziestu wieś była katolicką, obecnie jest prawosławna. Nowi opiekunowie, zarówno duchowni jak świeccy, nie tu nie wnieśli, przeto ciemnota panuje ogromna, a przymusowe nawrócenie na prawosławie nie dopomogło do utrwalenia głębszych zasad religijnych. Fakt, zacytowany wyżej, gdzie dla bezwartościowego przedmiotu ojciec i syn mordują synów i braci, dostatecznie ilustruje, do jakiego stopnia doszło tu zwyrodnienie.

I znow sprawy o początkowe nauczanie.

Tym razem do odpowiedzialności pociągnięto ks. Harasimowicza, d-ra Borowskiego z Nieświeża, ks. Wańkowiec i p. Katarzynę Sawliczową z zaścianka Smolec.

Znakomity kontrast stanowią sprawy obecnie sądzone. W pierwszej sprawie miano do czynienia z rezultatami najgłębszej ciemnoty, w dalszych — odbywa się tłumienie wszelkich zarodków pracy kulturalnej.

Na sądzie p. Borowski wniósł sam obronę. Nie przecząc faktowi, że dzieci się uczyły, p. B. zaznaczył, że szkoły w istotnym tego słowa znaczeniu nie było; nie może przeto odpowiadać za § 1,040 kod. kar. Można to nazwać najwyżej nauczaniem gromadnym, co, wedle wyjaśnień Senatu, karze nie podlega. Gdyby takie nauczanie znać za przestępstwo, to w takim razie wszyscy są przestępcami, ponieważ prawie zawsze początkowe nanki pobierane bywały gromadkami i bez żadnych pozwoleń.

W czasie przemówienia p. Borowski, gdy ten wspominał co o „ruchu wolnościowym”, przeszedł uderzył ręką o stół i zawołał: „Ja proszę nie mówić o żadnych ruchach wolnościowych, one przeszły i nie powrócą nigdy”.

W dalszym przemówieniu dr. B. wyjął, że robiono wszelkie starania w wszystkich instancjach, aby nauczanie ulegalizować i oddać w ręce Towarzystwa „Oświata” w Nieświeżu. Wszędzie jednak odmówiono.

W rezultacie p. Borowski skazał sąd na 10 rb. kary; jednocześnie ks. Wańkowiec za t. zw. „szkołę” w Raczkach skazano na 5 rb.

Z kolei powołano przed kratki p. Harasimowicza, który tak samo, jak p. Borowski, bronił się sam.

Artykuł karny par. 1049 w naszym kraju nie może być stosowanym do prze-

stępstw o nauczaniu — mówił oskarżony; on karze za ołwarcie szkół bez właściwego pozwolenia, a wieg daje do arocumienia, że jest jeszcze jeden artykuł prawa, który pozwala otwierać szkoły na zasadzie właściwego pozwolenia. Tymczasem sąd mógł się już przekonać ze sprawy p. Borowskiego, że dla nas nie ma prawa, pozwalającego na otwieranie szkół, bo oto p. Borowski przeszedł wszystkie instancje i nigdzie prób jego nie uwzględniono. My, katolicy, pod tym względem jesteśmy najbardziej pokrzywdzeni; żydzi mają zarejestrowanych 27,000 szkół początkowych, obcoziemcy na północy i w Syberji mają zupełną swobodę nauczania i tylko my, katolicy, pozbawieni jesteśmy prawa posiadania własnej szkoły.

„Ale kwestja ta, chociaż mnie bardzo obchodzi, oświadczenie nie dotyczy, bo ja nie mogę otwierać szkół, nie mając na to ani czasu, ani środków. Zgromadzałem tylko dzieci, aby nauczyć je katechizmu, modlitw itd. da należycygo przygotowania ich do Komunii św. Jest to obowiązek, który na mnie leży, jako na proboszczu i jest rezultatem rozporządzenia mojej władzy duchownej.”

Tu ks. Harasimowicz przeczytał rozporządzenie Arcybiskupa mohylewskiego gdzie rozkazano, aby księża zbierali dzieci dla nauki religii. Ksiądz Harasimowicz żądał przyłączenia dokumentu do aktów. Sąd jednakże po naradzie i po wysłuchaniu prokuratora przyjęcia odmówił, motywując odmowę tem, że rozporządzenia Arcybiskupa nie znosi artykułu prawa. Wtedy ks. Harasimowicz oświadczył, że tu idzie nie o szkołę, o której mówi par. 1049, ale o nauczanie religii, dozwolone każdemu proboszczowi; dowodów zaś, żeby tam istniała szkoła, niema żadnych, oprócz protokołu policyjnego.

W kościele nie ma fizycznej możliwości nauczyć wszystkich. Oto naprz. Kurszczyńowiec, odległe o 40 wiorst od Klecka, posiadają dzieci coś do 70; czyż mogą co zrobić, nie posłać tam zaufanej osoby, aby ona nauczyła te dzieci modlitw się? Proszę wejść w moje położenie; wszak jestem człowiekiem o zdrowych zmysłach i gdyby tylko potrzeba było brać pozwolenie na nauczanie religii, gdyby istniała instytucja, któraby takie pozwolenie dawała, to czyż nie lepiej byłoby mi wziąć je, zamiast jechać tu do Szucka 65 wiorst, tracić czas, siedzieć w sądzie i występować w charakterze oskarżonego?”

Pomimo doskonałej obrony, opartej na ścisłym tłumaczeniu praw i przepisów, sąd wydał wyrok, skazujący ks. Harasimowicza na 5 rb. kary.

Na taką samą karę skazana została Katarzyna Smolecówna.

Ks. Harasimowicz nie poprzestaje wszakże na wyroku i wnosi skargę apelową.

Brześć Lit. W tych dniach na poligonie pod Brześciem Litewskim w czasie ćwiczeń w strzelaniu artylerji polowej zdarzył się — jak donosi korespondent „Warsz. Dniw.” — wypadek następujący: Na jednej z baterji armat stalowych większego kalibru, poza którą stał komendant twierdzy, generał ks. Tumanow, po czwartym strzale jedna z armat została rozsadzona. Oderwała się od niej część tylna i wraz z zamkiem odrzucona w tył o półtora sążnia, gdzie saryła się głęboko w piasek. Oburzony komory, wysadzona gazami ze swego wyżłobienia w armacie, przeleciała w przeraźliwym świstem nad głową komendanta twierdzy i otaczających go oficerów i spadła w rów forty, o 70 sążni w tył i w prawo od baterji. Jeden z większych kawałków rozsadzonej armaty leży u stóp oficera, żołnierzy, który pociągał sznur zapalu, przewrócony został siłą wybuchu gazów. Nie szczęścia z ludźmi nie było. Przyczyną wypadku miało być użycie naprzemian do strzelania to bezymyennego, to zwyczajnego prochu. W chwili rozsadzenia armaty strzelano 7-funtowym nabojem prochu zwyczajnego.

Śmierć (pow. wileński). Dnia 26 b. m. o godz. 8 rano, we wsi Gierwałty, gminy podbrzeskiej, wybuchł pożar, który do szczytu strawił gmach, stanowiące własność p. Andrzeja Klewskiego. Spaliło się 2,000 pudów ziemia, 300 kop żyta, 250 kop owsa, 80 kop jęczmienia i 70 wozów grochu. Nagol straty wynoszą 5,520 rb. Krescencja nie była ubezpieczoną wcale.

Nowa-Wieśla. W nowej Wilecie ustanowiony został etat policyjny w składzie komisarza i 9 wójtkowych.

Głita (powiat trocki). W dniu 18 października, we wsi Koniczki, gospodarz Jan Wiedko wysłał 14-letniego swojego syna do Kazimierza Jonkisa, aby przyniósł strzelbę, która oddana była do naprawy. Jonkisi, wręczając chłopcu strzelbę, nie ostrzegł, że jest nabita. Chłopiec, oglądając strzelbę, spuścił kurek nieostrożnie i nabój trafił w głowę żony Jonkisa, która rzuła na podłogę, a po 20 minutach zmarła.

Kowno. Dyrekcja naukowa zezwoliła Towarzystwu służyć sw. Zżyły w Kownie utworzyć kursa wieczorne w dni świąteczne, trwające od godz. 2 do 7 w lokalu Towarzystwa „Saula”. Nauczycielem będzie p. Urbanas.

ZIEMIE POLSKIE.

KRÓLESTWO POLSKIE.

o Po odłączeniu Chełmszczyzny. W razie wydzielenia do obszaru Królestwa Polskiego tak zwanej Chełmszczyzny, w obrębie Królestwa pozostanie kilkanaście parafj prawosławnych z ludnością prawosławną około 20 tys. osób. Zdanie duchowieństwa prawosławnego, ludność ta skazana jest na zagładę, jeżeli rząd zezwoli na przedsięwzięcie jej ochrony. Z tego względu duchowni parafj takich wystąpili z podaniem, aby po odłączeniu Chełmszczyzny, dla ochrony pozostałej ludności, rząd wprowadził przedewszystkiem w miejscowościach tych w stosunkach prawnych równorzędnie a kalendarzem nowym także kalendarz juljański.

o Ludność Królestwa Polskiego w r. 1908. Według danych warszawskiego

komitetu statystycznego, licza ludność w Królestwie, bez wojska, na d. 1 stycznia r. b. wynosiła 11,887,853, w tem mężczyzn 5,735,928, czyli 49,1 proc. i kobiet 5,951,926, czyli 50,9 proc.

Katolików było 8,800,208, ewangelików — 585,229, prawosławnych — 471,003, marjańców — 88,426, protestantów — 25,200, żydów — 1,717,064, różnych wyznań chrześcijańskich — 1,284.

W Warszawie w dniu 1 stycznia 1908 roku było ludności 751,595, w tem 358,376 mężczyzn i 393,219 kobiet, stałych mieszkańców było 296,657, niestałych 454,938, obcych poddanych — 7,658, czyli 1 proc. ogółu ludności Warszawy. Według wyznaj katolików 425,672, ewangelików 12,801, protestantów 4,541, marjańców 2,056, żydów 277,787, innych wyznań 750.

Ludność kraju w roku 1907 wzrosła o 182,741, co stanowi 1,6 proc. Ludność Warszawy w tym okresie zmniejszyła się o 13,052 osób, czyli o 1,7 proc.; we wszystkich guberniach natomiast ludność warosła. Przyszły największy był w gub. warszawskiej (3,1 proc.), najmniejszy w gub. plockiej (1,2 proc.).

o Neofit z musu. W ciągu ostatnich kilku dni znowu przyjeżdżał chłrest kilku młodzieńców żydowskich, aby mogli być przyjęci do politechniki. Ogółem znajdując się obecnie w politechnice warszawskiej 11 neofitów, w uniwersytecie 6.

o W gminie żydowskiej. Na zebraniu członków zarządu gminy żydowskiej w Warszawie, adwokat Kirszrot wystąpił przeciw przymusowemu obrzezaniu, powołując się na stosunki, panujące we Francji, dodał też, że o ile przeżytkowy ten obrzęd nie zostanie zniesiony, to dużo żydów porzuci judaizm.

Przeciw temu wystąpił jeden z chasydów i żyd rosyjski p. Kaminka. Niezmiernie charakterystyczna była odpowiedź, dana p. Kirszrotowi, że jeżeli mu się tak podobają stosunki francuskie, to niech wyjedzie do Francji. O „litwakach” krąży już dawno pogłoska, że jakoby utrzymują, iż w Warszawie byłoby im wcale nieźle, gdyby tu polski żydów nie było.

o Petersburgska polszczyzna. Znany artysta teatru Rozinatowski p. Roland w kolekcji wstęg od wiewców, otrzymanych na występach poza Warszawą, przechowuje i następujące napisem: „Talentowni artyści Holandu”. Wieniec pochodził od grona polaków zamieszkałych w Petersburgu.

o Po katastrofie. Przybył do Warszawy główny inżynier firmy „Weiss i Freitag”, prowadzącej roboty przy budowie węzła kolejowego, gdzie nastąpiła straszna katastrofa skutkiem przewrócenia się karafki parowej. Przedstawiciel firmy niemieckiej wyraził — jak donosi „Kurjer Warsz.” — gotowość zapaszenia polubownie wszystkich pretensji osób poszkodowanych i rodzin pozostałych po zabitych.

GALICJA.

o Konsul pruski we Lwowie. W „Kurjerze Lwowskim” ukazały się bardzo zajmujące rewelacje p. t. „Czem się zajmuje konsul pruski we Lwowie?” (Z tajników urzędowania konsularnego).

Jeden z przyjaciół „Kurjera” kupił plik makulatury, którą b. konsul pruski we Lwowie, p. Speschardt, opuszczając w początku b. r. gród nadpółwianicki, sprzedał „na masło”.

Papiery zawierają wycinki z pism z ostatniego kwartału 1905 r., skrupulatnie poukładane zawierają przedewszystkiem najdrobniejsze wzmianki w prasie polskiej i ruskiej o rządzie pruskim. Program stronniczo demokratyczno-narodowego znajduje się in extenso; podkreślenia konsula odnoszą się do tych miejsc, które mówią o jednoci narodu polskiego, jego praw i zdolności do „samostojnego bytu” i o „wzmoczeniu duchowej i ekonomicznej łączności wszystkich dzielnic Polski”.

Interesowały p. konsula sprawy wzmocnienia się żywiołu polskiego, całej nas ruch narodowy i ekonomiczny — i objawy rozkładu społeczeństwa polskiego. Więc przedewszystkiem reformy wyborcze do parlamentu, podówczas wysuwające się przy dążnościach autonomii na czoło życia politycznego, a zwłaszcza te momenty akcji wyborczej, które wskazywały możliwość jakichkolwiek rozruchów, zajmowały konsula obok kwestji polsko-ruskiej; naprożeńie stosunków polsko-ruskiej śledził konsul bardzo troskliwie i w ich obserwacji dochodził aż do drobiazgowości, tak, że nie pominięto najmniejszego motywu, którego można użyć przeciwko polakom.

Konsul pruski śledził zatem bardzo pilnie wszelkie ruchy destrukcyjne i dostarczał swemu rządowi informacji dla celów przeciwpolskiej polityki w Prusiech; nie mniej gorliwie zajmował się rejestrowaniem życia polskiego w Galicji. Konsulat pruski, jak widać, jest wybitnym posterunkiem politycznym państwa Wilhelma II.

DUMA PANSTWOWA.

Mowa pośta Babińskiego

Wygłoszona we środę 29 października.

Referat, nad którym pracujemy obecnie, tyczy się nietylko ustawy listopadowej. Postawiono w nim na porządku dziennym sprawę, której początek tonie w pomocro dziejowej, lecz którą poruszili w tej sial pierwszy wybrańcy narodu rosyjskiego.

Wówczas wytknięto śmiało, szerokie granice reformy takiej, jakiej ówczesna nie znała jeszcze kroniki oświata.

Los chciał, że reformy pierwszej Dumy nie zostały urzeczywistnione. W chwili obecnej mamy do czynienia z innym planem, stojącym na przeciwnym biegunie, lecz planem

równie śmiałym, który chce rozwinąć drogą biurokratyczną owo olbrzymie zagadnienie i dać możność ludności stumiljonowej pracować na roli. Postaramy się rozważyć ten plan najzupełniej bezstronnie.

Sprawa agrarna dojrzała długo. Po roku 1861 rozumiano, że nie wystarczy jest w porządku, ale nie robiono nic. Prowadzono badania, obradowała komisja Wajufewa, zgromadziła mnóstwo materiałów, z których nie skorzystano; była komisja „o upadku centrum”; zwołano wreszcie Rady rolnicze, które po raz pierwszy wzięły się do rozwiązania zagadnienia w sposób właściwy. Wyniki, do jakich one doszły, były niespodziewane i nie pożądate ze stanowiska polityki rządowej. Rady rozważały, ale ich prace ujawniły, że jeszcze w r. 1861, kiedy włościanom nie dano całej ziemi, z której korzystali faktycznie, lecz tylko pewną jej część, już się po wsiach robiło ciasto. Dziś jest jeszcze ciastniej, ponieważ ludność podwoiła się.

Po rozwiązaniu komitetów rolniczych, które ujawniły ciemnotę upadku ekonomicznego i kulturalnego wsi, rząd zaczął myśleć o rozwiązaniu zadania inenni sposobami. Tu zaznaczyć trzeba, że podobno żadne zamieszanie nie posunęło się lepiej, niż w sprawie agrarnej. Cała plejada znemkomych uczonych pracowała nad nią. Prof. Czuprow, Kablukow, Manuilow, Posnikow doszli do wniosku, że jedynie reformy radykalne mogą rozwiązać zagadnienie agrarne. Ich poglądy mówią, że czego pragnie i chce lud. Lud zawsze wierzył, że jego praca powinna być należycie zastosowana, że jej owoce powinny do niego należeć, również, jak ziemia, której potrzebuje, by mieć możność zastosowania swej pracy.

Wiara ta istniała za czasów pańszczyznianych; wzmościła się i rozwinęła ostatnimi czasy, kiedy włościanie dzierżawiają prawie 2/3 gruntów dworskich, płaćąc za nie przeszło 315 mil. rb. tenuty rocznie. Włościanin uprawiają jak najgorzej dzierżawione grunta, wyciągają z ziemi wszystko, co się da, nie dając jej nic w zamian. Są to dzierżawy rabunkowe, lichwiarskie powiadziały. Niczego podobnego niema na świecie. Jeżeli kodeks nie pozwala na lichwę pieniężną, nie można znosić lichwy gruntowej. Włościanie pojmują doskonale tragizm swego położenia, są przekonani, że ponieważ od wieków pracowali na roli, przeto powinna ona należeć do nich. Panowie! Posiadanie ziemi nakłada obowiązki i jeżeli te obowiązki nie są spełnione i potwierdzone przez pracę na roli, władanie ziemia jest w ius nudum, przestaje być prawem.

Włościanin nigdy nie będzie rościł pretensji do gruntów, w które własciciel włożył swą pracę, kapitał; które podniósł i ulepszył. Ale te grunta, w które od wieków wkładał swą pracę i pot tylko włościanin, lud uważa za swoją własność. Oto zasada stosunków wzajemnych włościan i własciwości wielkiej, źródło zaburzeń agrarnych i zamętu. Pogład ten tkwi tak głęboko w poczuciu każdego włościanina od sanego urodzenia, że wypełnić go niepodobna. Z tem się liczyć trzeba i sądzę, że, czy przedziej, czy później, wypadnie rozwiązać zagadnienie agrarne właśnie w tym sensie.

Jestem zwolennikiem własności indywidualnej, gospodarstwa intensywnego, ale nie tego gospodarstwa, które eksploatuje glebę i pracę innych. Wszystko to, co się dziś robi w Rosji dla rozwiązania sprawy agrarnej, dąży przedewszystkiem do zachowania zasady nietykalności własności osobistej. W tym celu rząd popiera emigrację, którą dawniej tamował, skupuje grunty przy pomocy Banku Włościańskiego, i nabył ich tyle, że można z nich stworzyć 600 tys. gospodarstw drobnych; stara się wogóle zatławić sprawę drogą biurokratyczną, gdy pierwsza Duma chciała ją rozstrzygnąć przy współudziale sił całego narodu.

Do czego dąży ustawa listopadowa? Do znieszenia wspólnoty, dając każdemu członkowi prawo żądania przypadającego na jego dobro kawałka gruntu. Własność drobna ma trzy formy: gospodarstwo fermerskie, wspólnotę, towarzystwo z szachownicami. Jestem zwolennikiem gospodarstwa fermerskiego; ale ta forma posiadania wymaga, by każdy właściciel mieszkał na swej parceli, lub miał ją pod ręką. Czy ustawa listopadowa starza coś podobnego? Bynajmniej! W środku gruntów, należących do wspólnoty, będą rozrzucane kawałki, stanowiące własność osobistą. Własciwość ostatnich nie będą słuchali żadnych uchwał wspólnoty w sprawach u pracy ziemi. Powstanie takie pogmatwanie, że reforma nie poprawi bynajmniej stosunków. Jeżeli do tego dodamy, że łąki i pastwiska będą stanowiły własność wspólną, to zrozumieją, iż reforma wyklucza możność prowadzenia gospodarstwa intensywnego.

Pocóż więc niszczyć wspólnotę? Jestem czlowiekiem kultury zachodniej, ale słuchałem wykładów prof. Kawelina, również człowieka tej kultury i pamiętam jego słowa: „Strzeżcie wspólnoty, to instytucja odwieczna, która wychowała potęgę narodu rosyjskiego. Ten nieszczęśliwy, biedny, ciemnioty lud, w imię idei wspólnoty, siedzi na kraniec świata, zdobywał i zwyciężał”. Wspólnota spełniła najważniejsze zadanie, u-

djach pp. Stanisław Bohusz-Siesterzeńcewicz, Józef Balukiewicz i brat jego, Bolesław, artysta-rzeźbiarz, dalej pp. Stan. Fleury, Rybakow, Barmaszew, M. Barwiński i inni.

o Biuro informacyjne przy Kole Równouprawienia Kobiet zebrało mnóstwo wiadomości o szkołach: iaktwa, koronkarstwa, kucharstwa, szycia i krowi, koszykarstwa, o szkołach artystyczno-rzemieślniczych, w których wyczuć się można: grawerstwa wszelkiego rodzaju, maljarstwa, czełerstwa, inkrustacji, szycia w zastosoowaniu do przemysłu, szycerstwa, introligatorstwa etc. Uczenie otrzymują patenty z prawami. Wykwalifikowanym uczniom zapewnia się byt.

Prócz tego, Kolo może dostarczyć wskazówek, gdzie się wyczuć: szewstwa, szklarstwa, introligatorstwa i ważnej, dobrze się o placającej, sztuki stenograficznej.

Listy z markami na odpowiedź wysłać trzeba do p. Emilji Węslawskiej. Niemiecka 3 m. 4.

o Oddział wileński Towarz. Ros. gorzelników. Na posiedzeniu komitetu gospodarczego wileńskiego gubernialnego zarządu akcyzy, w dniu 28 października, cenę na spirytus, na potrzeby rzędu w kampanji 1908 — 1909 ustalono na 71 kop. za wiadro 40°. Cena ta jest jednak jeszcze nieostateczną i może być podwyższoną. Zależy to od rezultatu zbieranych przez zarząd akcyzy danych, co do ilości nie wykopanych kartofli z powodu przedwczesnych w tegorocznej jesieni mrozów.

o Z gimnazjum Prozorowej. Celem poprawienia bytu uczenia gimnazjum Prozorowej, powstać ma, jak już o tem pisaliśmy, Towarzystwo pomocy dla uczenia, oraz osób, pozostających w związku z tem gimnazjum. Pomoc to będzie materialem, lekarską, prawną, naukową i moralną. W miarę środków, Towarzystwo będzie wydawało zapomogi pod postacią opłacania wpisu, stypendjów, pożyczek, ubrania, pożywienia i mieszkania. Zg dnia z ustawą, złożoną już gubernatorowi do zatwierdzenia, towarzystwo może zakładać tanie mieszkania, kuchnie, kolonie letnie, urządzić wycieczki itd.

Członkiem Towarzystwa może być każdy, bez różnicy płci, wieku, stanu i wyznania. Roczna roczna wynosi 3 rb. Założycielami Towarzystwa są: przełożona gimnazjum, p. Prozorowa, p. K. Niedziałkowski, adwokat przysięgli, pp. Powolocki i Friedman, oraz p. Matulinski.

o Uświadamianie orzek. W aktualnym dzisie sprawie wychowawczej, nakładem księgarni Józefa Zawadzkiego, krótko opisał prasę dzieło Jeanne Leroy-Allais p. t. „Jak uświadamiam moje córki o rozwoju kobiety i o macierzyństwie” — z francuskiego przełożyła Emilja Węslawska, z przedmową d-ra Poraka.

o Związek narodu rosyjskiego. Do noszą nam, że główna rada Związku narodu rosyjskiego, poleciła oddzielić wileńskiemu podać szczegółowe sprawozdanie z działalności za cały czas swego istnienia.

W cyrkularzu doktora Dubrowina jest mowa o tem, że oddziały, które wykazują działalność najenergiczniejszą, otrzymują listy pochwalne.

o Projekt. Do miejskiej komisji finansowej został przesłany nowy projekt ustawy lombardu miejskiego, opracowany przez Zarząd miejski.

o Zapomoga. Kancelaria general-gubernatora zwróciła się do Zarządu miejskiego z prośbą o wyznaczenie zapomogi w kwocie 3,000 rb. na potrzeby teatru miejskiego.

o Gubernator zezwolił, aby Zarząd miejski wysygnował kredyty niezbędny na opłacenie kar od załogowości, należnych wileńskiemu Bankowi Ziemskiemu za zastawione w tym Banku nieruchomości miejskie.

o Polowanie. W niedzielę, dnia 2 listopada, Wileńskie Towarzystwo Myśliwskie urządziło w okolicach Skorbucian polowanie na lisy i zające.

Wyjazd z Wilna kołmi przez przedmieście „Kominy”. Początek polowania o g. 7 rano.

o Echo zabójstwa. Podejrzewany o zabójstwo Tojby Polacek, garnierz Wacław Bogdanowicz, nie przyznaje się do winy.

B. utrzymuje, iż w rzeczywistości występował do sklepu Polackowej i rozmawiał z nią o naprawie pieców, lecz po rozmowie tej wyszedł do innej roboty i do Palackowej więcej nie powracał.

Trupa Tojby Polacek poddano wczoraj sekcji, która wykazała, iż śmierć nastąpiła momentalnie.

Mieszczyski wypadek. Do szpitala Sawicz przywieziono ze wsi Giedrojeje, pow. wileńskiego, pięcioletnią córeczkę włościanina Symankiewicza, która padła ofiarą straszego wypadku. Zapadła się na niej szklanka, co spowodowało bardzo silne poparzenie całego ciała. Onegdajszej nocy dziecko skonało w strasznych męczarniach.

TELEGRAMY

„Kurjera Litewskiego“.

Z dnia 30 i 31 października (12 i 13 listopada).

(Telegramy Ag. Petersburskiej).

DECYZJA NAJWYŻSZA.

Petersburg. W „Zbiorze praw“ ogłoszony został rozkaz Najwyższy następującej treści:

„Po zaznajomieniu się ze stanem rzeczy w wyższych zakładach naukowych, a w szczególności z kwestją wolnych słuchaczy; Najjaśniejszy Pan zauważył rację, że nieprawidłowo przyjęte do wyższych zakładów naukowych, w charakterze wolnych słuchaczy, kobiety, postanowione są obecnie w warunkach, utrudniających im przejście całkowitego kursu, na co właśnie liczyły. Uwzględniając wyjątkową zupełnie sytuację, w jakiej okazały się wymienione osoby, z powodu przywrócenia obecnie w uniwersytetach i innych zakładach naukowych legalnego stanu rzeczy, Najjaśniejszy Pan rozkazał raczyć w d. 29 października, kobietom, przyjętym do uniwersytetów z powodu nieprawidłowego komentowania prawa, w charakterze wolnych słuchaczy, pozwolić na ukończenie kursu na równi z innymi wolnymi słuchaczami“.

ORZECZENIE SENATU.

Petersburg. Departament Senatu wydał ostateczną decyzję na raporcie ministra oświaty, w którym minister prosił o wyjaśnienie i potwierdzenie prawa z dnia 27 sierpnia 1905. Pomocnik nadprokuratora Frisch oświadczył, że prawo z dnia 27 sierpnia nie znosi wcale praw, określających władzę ministra nad szkołą wyższą, zatem Schwartz w w danym razie ma zupełną służbność. Interesy ministerium popierał wice-minister Ulanow. Większość 14 głosów, przeciw 6, Senat orzekł zupełną legalność postępowania ministra oświaty Schwartza. Wyjaśnienie obecne uważane jest za ostateczne, ponieważ większość stanowiła 1/3 senatorów.

CHOLERA.

Petersburg. W ciągu ostatniej doby zachorowało w mieście osób 13, zmarło 7.

O wypadkach cholery zawiadamiają z Elizawetpola i gub. kijowskiej.

WYDAWNICTWA PORNOGRAFICZNE.

Warszawa. Ujawniono tu znaczny skład wydawnictw pornograficznych w języku rosyjskim, rozsyta-

nych do różnych miejscowości w Rosji.

POŻAR.

Mińsk. W nocy z dnia 29 października, w miasteczku Łaskawicze, pow. bobrujskiego, spalił się dom zarządu gminnego, przyczem w płomieniach zginął wójt gminy.

WYŁĄCZANIE ZE WSPÓLNOTY.

Odesa. Na administracyjnym posiedzeniu zjazdu powiatowego, uwzględniono 250 podań właścicielskich o wyłączeniu ze wspólnoty i zatwierdzenie gruntów nadziałowych.

ŹRÓDŁO NARZANU.

Kisłowodok. Rozpoczęto kapitalny remont urządzeń źródła narzanu.

WYROK.

Borysoglebsk. W sprawie o pogrom i podpalenie majątku księcia Gagaryna, „Krasny chutor“, sąd tamowski skazał 6 oskarżonych na oddziały aresztantkie, 39 na rok i 8 miesięcy więzienia, a 16 uniewinnił.

OBÓR PATRIARCHY.

Tyflis. W Eczmiadzinie, w obecności przedstawicieli rządu, barona Tyzenhauzena i 78 delegatów diejeji rosyjskich, tureckich i indyjsko-perskich, wyznaczono obranie dwóch kandydatów na stanowisko patriarchy ormiańskiego. O g. 9 zrana, po uroczystym nabożeństwie dziękczynnym, delegaci złożyli ustanowioną przysięgę.

WYTEPIENIE BANDY.

Tyflis. Z pow. gieokczajskiego komunikują, że wytepieno tam dużą bandę zbójczą tatarską; podczas walki z oddziałem policji, zastrzelono przywódcę bandy i 6 zbójców.

NARADA MINISTRÓW.

Berlin. Po zamknięciu posiedzenia Reichstagu w dniu 29 października, odbyło się posiedzenie ministrów pruskich, pod przewodnictwem Bülowa.

„Vossische Ztg“, utrzymuje, że kanclerz zapewnił sobie poparcie ministrów, co do dalszego postępowania w sprawie, omawianej w ciągu ostatnich dni w Reichstagu.

PRASA O ZAJSCIACH REICHSTAGU.

Berlin. „Kölnische Ztg“ pisze, że napaści wszystkich partii, od zachowawców do socjal-demokratów, skierowane były wyłącznie przeciw cesarzowi.

Pismo zaznacza, że byłoby zupełnie błędne mniemanie, iż przyczyną wzbudzenia i niezadowolenia, przejawianego obecnie przez naród niemiecki, były tylko ostatnie wy-

nurzenia; żądają wobec tego gwarancji, gdyż niema żadnej pewności, iż na przyszłość Niemcom nie grożą tego rodzaju sensacje.

„Vossische Ztg“ pisze: „Nie należy mniemać, że dwudniowe debaty wyczerpały zupełnie sprawę, która wywołała wzbudzenie w kraju i zagranicą.“

Pismo żąda prawa o odpowiedzialności ministrów. „Post“ zaznacza: „Żadnego namacalnego celu nie osiągnięto i nie mamy żadnej gwarancji, że w przyszłości nie powtórzą się wywiady, tak niepomysłnie wpływające na politykę Niemiec“.

Prasa zachowawcza wyraża się względnie.

Wystąpienie Kinderlen-Wechtera było — zdaniem pism — zupełnie niefortunne; tego też zdania są wszystkie partie Reichstagu.

W IZBIE GMIN.

London. Lynch zapytał w Izbie gmin, czy zrobiono przedstawienia szachowi o zwołanie parlamentu, w myśl konstytucji, czy mają być ograniczone wolność wyborów i budżetowe prawa medliżisu? Grey odpowiedział:

„Przedstawienia powtórzono w dniu 26 października; miały one jednak cechy ogólne, a szczegółów konstytucji nie poruszano“.

W dalszym ciągu Lynch zapytał: „Czy rząd uważa za podstawę swej potęgi na morzu, że flota angielska jest o 10 proc. silniejsza od połączonej floty dwóch, najsilniejszych po niej mocarstw“.

Na to Asquith odpowiedział twierdząco (oznaki uznania).

SPRAWY SERBSKIE.

Belgrad. Misja serbska w Wiedniu zaprotęstowała w ministerium spraw zagranicznych przeciw zatrzymaniu przez flotylę austriacką, w pobliżu Zenlinu, parowca serbskiego, który z drogi zwrócono.

Posel austriacki w Belgradzie, hr. Forgacz odwiedził w dniu 29 października, prezesa ministrów, Welimirowicza i złożył mu przeproszenia, wyjaśniając przyczynę, że flotyla zmuszona była do tego, ponieważ odbywały się właśnie manewry z próbem strzelaniem.

Forgacz zawiadomił zarazem Welimirowicza, że rząd austriacki nie pozwoli w przyszłości w teatrach i miejscach publicznych w całym państwie na żadne przedstawienia, obrażające króla, następcę tronu i cały serbski dom panujący.

Z powodu dnia urodzin króla włoskiego, przed gmachem misji

włoskiej wyprawiono przychylnie manifestacje.

BANKIET POLITYCZNY.

Belgrad. Rada miejska urządziła bankiet na cześć korespondentów rosyjskich, angielskich i włoskich. Burmistrz powitał ich mową, w której wyraził wdzięczność za to, że przybyli zdaleka, w celu przekonania się o istotnym stanie rzeczy w Serbji i nastroju jej ludności. W odpowiedziach korespondenci zaznaczyli słusność żądań narodu serbskiego i niemożliwość pozwalania na dowolne zrywanie umów międzynarodowych.

Na bankiecie było wielu wybitnych obywateli miasta.

ROKOWANIA BULGARSKO-TURECKIE.

Konstantynopol. W rozmowie z korespondentem agencji, delegat bulgarski Lapozew oświadczył: „Delegaci turecy pracują usilnie w celu porozumienia się z nami; zdaje się jednak, że sprawa oddana zostanie do decyzji konferencji. Żądania kolei austriackich są wygórowane; przenoszą one 10-krotnie propozycje Towarzystwa, odrzucają Bułgarij tej samej linii, za 20 milionów franków. Jest to oczywiście niewykonalne i gdyby obliczono dokładnie żądania nasze i tureckie, Turcji wypadłoby jeszcze dopłacić; lecz Bułgaria gotowa zapłacić tylko to, co istotnie jest winna. Za podstawę obrachunków należy uznać daninę wschodnio-rumelijską, określoną w drodze wzajemnego porozumienia, na 134,000 funtów tureckich rocznie. Żądania, przekraczające tę sumę nie są do przyjęcia. Przypisywane bułgarom żądania, dotyczące egzarchatu i konwencji handlowej — nie są ściśle; nie żądamy ich wcale. O utrzymanie warunków uprzednich, w stosunkach zarówno handlowych, jak wyznaniowych, więcej chodzić powinno Turcji, niż Bułgarii“.

PIERWSZE TELEFONY.

Konstantynopol. W stolicy zaczęły funkcjonować telefony, wzbudzone przy dawnym ustroju. Na razie połączono tylko instytucje policyjne.

KATASTROFY W KOPALNI.

Hamm (Westfalja). W kopalni „Radbod“, Trydenckiego Stowarzyszenia górniczego, nastąpił w nocy wybuch gazu; z liczby 360 robotników, pozostających w zrybach, wydobyto tylko 38; do 150 robotników jednego z zrybów niema dostępu; uważani są za zgubionych. Z sąsiednich kopalni wysłano oddziały ratunkowe.

Hamm. Do południa wydobyto 27 trupów.

Hamm. Dalszą akcję ratunkową uznano za niemożliwą; szyby zafalowały przesyła 200 górników.

BALONY DO CELÓW WOJENNYCH.

Waszyngton. W budżecie wojennym na rok 1909 przeznaczono sumę 500 tys. dolarów, na nabycie sterowanych balonów i aeroplanów. STATKI ROSYJSKIE ZAGRANICĄ. Brest. Łódzkie działowe „Korelec“ i „Gilak“, przybyły zrana z Plymouth.

Redaktor WOJCIECH BARANOWSKI. Wydawca EDMUND NOWICKI.

Stabo rozwinięte lub opuszczające się w naukach dzieł, jak również amulione, słobowite, nerwowe i przedzwężone wycieranie; zdenewrowani dorobli wszelkiego wieku, używają jako środek wmacniającoy doskonałym skutkiem Hematogen D-ra Hommela Powiększa apetyt, podwyższa siły fizyczne, wzmocnia cały system nerwowy. Żąda tylko prawdziwego Hematogenu D-ra Hommela nie pozwalaj narzucać sobie fałszowanego.

BIELIZNA meżka kto chce mieć dobre dopasowaną a najprzedniejszą materję, wykonaną precyzyjnie z fachową znajomością doskonałą (nie imitacyjną), a jednak po cenach stosunkowo uprzedmiotliwych i ściśle stałych, przystępnie, jeżeli chce być obsłużony sumiennie, to niech takową zamawia na miarę, lub kupuje gotową u firmy WACŁAW SUKOWSKI, w Warszawie: 5 Bielańska 5, wprost Daniłowiczowskiej, parter i pierwsze piętro, telefon 47 46.

W sezonie zimowym Sanatorium dla chorych z chorobami nerwowymi i wewnętrznymi. 10 4 74a Dyrektor DR. K. TOKARSKI.

PATENTY NA WYNALEZKI MARKI MODELE. WYRABIA SPECJALNIE INŻ. D. FRAENKEL. Warszawa, Nowogrodzka 34.

chroniła lud nie od nędzy — bo to było nad jej siły — ale od głodu, gdyż jej głównym obowiązkiem było wprowadzenie równowagi ekonomicznej. Gdy wspólnota widziała, że ktoś jest obarczony liczną rodziną, dawała mu więcej ziemi. Uchwały wspólnoty odznaczały się poczuciem sprawiedliwości. Gdy na wiosnę spadały zewsząd ciosy, gdy ich uciskała administracja, gdy dokoła panowała ciemnota, wspólnota uratowała wszystko, zachowała poczucie moralne.

Kultura — to proces długi, powolny, wytwarzają ją wieki. Krzewienie kultury trzeba było zacząć w r. 1861, kiedy rzuceno wiosłami na pastwę ciemnoty. Gdyby to się stało, doszlibyśmy dziś niezawodnie do innych wyników, innej miałybyśmy pojęcie o ustawie. Nie twierdzę, że dziś nie należy krzewić kultury, jest to konieczne, ale jest to rzecz długa, a tymczasem należy uwzględnić potrzeby pałace chwili obecnej. Trzeba obecnie przede wszystkim zaprowadzić porządek, oparty na ustawie prawnej, uznać prawa każdego do nauki i oświaty. Skąd miała czerpać kulturę wspólnota, gdy jej nie było ani wśród wiosłami, ani w posiadłościach prywatnych? Kto mógł jej dać kulturę? Wspólnota i taknie oświaty. W gub. permskiej, która reprezentuje, są np. wspólnoty przemysłowe, wyrabiające za 1 i pół miliona rb. narzędzi rolniczych. Jedne wspólnoty podtrzymują inne, czyli wspólnota tam jest czemś bardzo pięknym, czego nie należy niszczyć raptownie. Przyjeżdżają tu czasami do Petersburga, członkowie tych wspólnot i chodzą do teatrów, muzeów, bo wiedzą, że oświata, wiedza to skarb.

Sądzę, że gwałtowne zniszczenie wspólnoty jest grzechem. Nie należy zaczynać reformy agrarnej od końca, jak to robi ustawa listopadowa. Należy dać możność stu milionom wiosłami wyprostować się, zastosoować umiejętnie swe siły, stworzyć olbrzymie, mocne podstawy dobrobytu.

Dozkonala pasza dla krów Makuchy Iniane. w taflach za pud rub. 1 kop. 02 loco Wilno bez opakowania. POLSKA Zygmunt Nagrodzki WILNO Wilno, ul. Zawalna № 11. 3-1-1349a Skład maszyn i narzędzi rolniczych.

DZIERŻAWA. majątku Wielki Olszów (fundum bez folwarków) do wydzierżawienia od 1 kwietnia 1909 r. Majątek silny, duży paść, ziemia żytnia, graniczący z dwoma liniami kolejowymi: Polską i Biologię-Siedlecką, bez serwitutów. Kaucja dzierżawna 2,000 rb. w papierach procentowych. Resztę szczegółów dowiedzieć się na miejscu w dworze Wielkiego Olszowa, odległym o 9 wiorst od stacji kolejowej i pocztowej Lidy poleskiej linji. 3-1-1350a

Zatwierdzony przez Dep. Med. za № 138. Ricinus Siccol. Znakomity środek przeczyszczający bez zapachu i zjełwoni. Dostać można we wszystkich aptekach i składach aptecznych. Skład w Wilnie u Towarzystwa „J. B. Segal“. 6-2-1318a. Jedyni przedstawiciele na Rosję: „S. Erlich i A. Luxemburg“, Warszawa.

Filtry-Pasteryzatory Mallié Paryż. Nagr. i nagroda przez Akademię Nauk w Paryżu. Absolutna gwarancja przeciw zarażeniu tyfusu i cholery, najprostsze w użyciu — poleca 5-6-1207a. Wileńskie Biuro Komisowe W. Tromczyński i S-ka, Wielka 4, tel. 50

Bydące pod zarządkiem ministerium Oświaty Kursy Buchalteryjne N. I. i A. Mochowych dla osób obojga płci. Wilno, ul. Zawalna 5. 20 Listopada r. b. na oddziale specjalnym rozpoczną się wykłady Rachunkowości Fabrycznej. Opłata 30 rub. — Rozpoczęto przyjmowanie podań na oddział zasady. Początek zajęć 8-go stycznia 1909 r. W tym oddziale wykłada buchalterja, aryt. Handl. korespondencja handl. prawo handlowe i ekonomiczne. Opłata rub. 75. — Można odczasować na oddzielne wykłady. Bezpłatne przygotowanie w języku rosyjskim i arytmetyk. Egzaminy w kwietniu. Powiększenie kursu bezpłatne. — Przy kursach Biuro buchalteryjnych zajęć. 8-3-1320a

Pierwszorządna Szwajcarska Fabryka, pragnąca dać poznać w Rosji swoje znakomite wykomodne zegarki i naznaczyła niżej wale niska cenę. Za zegarki zwykłego formatu — 1 sztuka 1 rub. 75, 2 szt. 1 rub. 50, 3 szt. 2 rub. 50 kop. Za zegarki nowego formatu — 1 sztuka 1 rub. 75, 2 szt. 1 rub. 50, 3 szt. 2 rub. 50 kop. Zegarki te mechaniczne, z czarnej stali, nakręcane raz na dobę, bez klucza. Wyglądem i wykwintem nie ustępują zegarkom w cenie 15 i 20 rub. Każdy zegarek zapożyczony w gwarancji fabryczną 6-cio letnią. Zegarki damskie droższe o 1 rub. — Przesyłka na koszt zamawiającego, w Europ. Rosji 45 kop., w Azjat. i Sybir 65 i 85 kop. — Wysyłka odwrotnie za zaliczeniem pocztowym, bez podatku. 3-1-1345a

Zamówienia adresować: S. N. HEILER. WARSZAWA, Marjańska № 3 m. 31.

Skład wyrobów miedzianych i stalowych L. Sz. Ajzensztadta. róg ul. Niemieckiej i Rudnickiej, obok mag. L. Zalkinda. PRZENIESIONY został na ul. Niemiecką d. Kinkulkiņa № 31, w pobliżu Teatru. 4-3-1283a

Mydło Herba D-ra Obermeyera. przeciw plegom, przyszczo, wargom, mokrym i suchym liszajom, swędzenia i wszelkim nieczystościom skóry. TYSIĄCE PODZIĘKOWAŃ! Po krótkim użyciu, widoczne są najlepsze rezultaty. Dostać: apteki i składki apteczne. U W A G A: Prawdziwe tylko we siostrz. miłośniczką na każdym kawalku. 10-6-1191a

lecznica dla zwierząt do zupełnego wyleczenia, jak również zwierzęta podejrzane do obserwacji. 1344a Wilno, Ostrobramska № 16.

Zamki wiszące najmocniejsze, do spiżarni, obór i magazynów poleca Skład Towarzystwa Rolniczego w Wilnie, Zawalna 9. 1343a

Fotografia — Życie Człowieka. Chiromant i fizjonomista prof. M. Epsztajn, rzeczywiście przepowiada przyszłość i przeszłość. Odgaduje niemyślnie choroby, kradzieże, obroty handlowe, podróże, procesy sądowe, szczęście w N-raj loterii, miłość, życie rodzinne. Udziela rady ustnie i pisemnie, osobom zamieszkałym w Warszawie, z fotografii, lub rękopisem, przyczem wymagane jest imię, rok i miesiąc urodzenia. — Cena nie mniej 1 rb. i opłata pocztowa, osobie nie mniej jak kop. 50 od osoby. Wilno, ul. Wileńska, dom Odycka № 25 m. 23. 122a

Młyn wodny z budynkami i ziemią, niedaleko miasteczka, żyć kupić, lub wydzierżawić, a także folwark od 25-200 dzies. ziemi, jak, lasu i wody. Ofertę: Wilno, Piramontski zaułek, d. № 12 m. 4. 3-3-1298a

ZAKŁAD Polozniczo-Ginekologiczny D-rów: Bujalskiego, Kabna, Maczewskiego, Rymczy i Waszkiewicza Stale łożka. Wilno Ulca Czysta № 3. 52-34-895a

Wzorowa P R A L N I A przy Stowarzyszeniu Św. Żyty (wejście od zauł. Lidzkiego) przyjmuje do prania wszelkiego rodzaju bieliznę i wykonuje sumiennie po cenach umiarkowanych. — Przy praniu magiel do wynajęcia. 12-9-1233a

Przez Ig. Paderewskiego odznaczony złotym zegarkiem za nastrojenie na koncert fortepianu Jan Grzegorzewski, były współpracownik Steinwaya w Nowym Yorku i Bodenortfura w Wiedniu, przyjechał z Krakowa i zamieszkał stale w Wilnie (plac Ś-to Jerski, 3 d. W-go Dolickiego). Specjalność: strojenie i korekta fachowa fortepianów, pianin i organów. Zamówienia przyjmuje w Księgarni W-go W. Makowskiego w Wilnie (Ś-to Jauska) i u siebie. (W tejże Księgarni jest do nabycia dziełko fachowe p. t. Słów kilka w sprawie kupna, strojenia i konserwacji fortepianów i organów, przez tegoż J. G. opracowane). 1-1351

PierwszorządneKrajoznawstwo Biuro Nauczycielskie Karpinkiej poleca: nauczycieli, nauczycielki, bony. Sprzedaż cudzoziemki. Warszawa, ul. Moniuszki 7. 12-5-1228

BIURO PEDAGOGICZNE pierwszorządne Leokadij MAX, poleca nauczycielki, nauczycieli, freibówki, cudzoziemki. Warszawa, Marszałkowska 143. 30-1-1316a

Kupujcie „Reginor“ jedyny wypróbowany środek przeciw wypadaniu włosów i niszczeniu radykalnie łupież. Gabinet Kosmetyki Hygienicznej WARSZAWA, Kruca 46. Tamże rozmaite nowości kosmetyczne. 5-1-1326a

W MIŃSKU, w centrum miasta, okazujnie Sprzedaje się restauracja z całym urządzeniem. Informacje osobiste i listownie adresować: Mitozewski, Mińsk, ul. Zacharzewska № 62. 7-1-1347a

Rzeczwiście tani sprzedam majątek 2000 dz., z słońcem, budynkami, wielką gorzelnią, rektyfikacją, inwentarzem etc. Także leśny majątek, gdzie za las daje 600,000 r. za to same 600000 r. i piękny dom w mieście. Kancelar Józefa Kędziorskiego, Trocka 20. 2-2-1340a

Potrzebny piśmienny chłopak jako uszeń do kantoru. Tam też sprzedaje się tanió mieszkanie. Kantor Józefa Kędziorskiego, Trocka 20. 1-1349a

Ogłoszenia drobne. A. Żukowski i W. Borkowski Skład materiałów piśmiennych. Wilno, ulca Ś-to Jauska № 10. Poleca duży wybór albumów do fotografii. A. Żukowski i W. Borkowski Skład materiałów piśmiennych przyjmuje do oprawy ramy. 1778

Dentysta Nowiński, gabinet elektryczno-dentystyczny. Sztuczne zęby bez podniebienia, nie usuwają korzeni. W Różne plomby. Wyjmowanie zębów bez bólu. Wilno, prospekt Ś-to Jerski 42. 30-1-463a

Ekonom potrzebny jest zaraz do samodzielnego zarządu majątkiem, kawaler lub żonaty bez rodziny, jeżeli by żona mogła zająć się kocięcą gospodarką na pełnym utrzymaniu właściciela, przy starłej pensji, z udziałem w czystym zysku. Wymagane są dobre świadectwa z przeszłej praktyki i znajomość języka litewskiego. Adres: P. Niemcewicz, — gub. Kowieńskiej, ul. Miłachnowo. 456a

Eleksir polski do zębów Nowiński. 20-19-405a

HYMN Litewski 5-ty wyd. przez autora „Litwini w Litwie“, 3-cie wyd. 104-02-527

Jabika wyborowe stołowe, — codziennie świeże dostarcza Zarząd ogrodów J. W. H. Tyszkiewiczów w Wace, do magazynu „FLORA“ w Wilnie, Ś-to Jerski prospekt 22. 1852

Lekeji francuskiego języka, nauczycielka polka, dyplomowana, u siebie w kompletach i pojedynczo, Kalwaryjska d. 6 m. 3, tuż za Zielonym mostem. O warunkach dowiadywać się można codziennie 10-12 rano i 4-7 wiecz. Otwarte zostały również kursa stenografji. 1855

Maturzystka, poszukuje Specjalności starsze klasy. Warszawa, Tamka 23-30, „Filologów“. 5-3-435a

Magazyn Pościelowy K. Stabrowskiego poleca: w wielkim wyborze: łożka żelazne, angielskie i wiedeńskie. łożka polowe, wózek dziecinny — ceny fabryczne. — Koldry, poduszki, materace, pułki, pierze, poduszki podróżne. Bielizna pościelowa i dziecinna, od najskromniejszych do najwykwintniejszych. Warszawa, Nowy-Swiat 46, i piętro front telefon 130-50. 30-2-178a

Mieszkanie do wynajęcia 4 pokoje. Antokol, — przy kości. Św. Piotra № 19. 459a

Nauczycielka z Warszawy, z patentem gimnazjalnym, wyższym nauczycielskim, i z kursów Baranieckiego, poszukuje w Wilnie lekcyj lub korepetycji na godzinę w zakresie kursu gimnazjalnego. Oferty dla „J. J.“ w Administracji Kurjera. 424a

Nowy sak na angorach. Nagrobek 6, godz. 1-3. 1-457a

Nauczycielka gimnazjum w Genewie, dobra muzyka, świątyni francuski 1000. Nauczycielka z dobrym francuskim, muzyką, czteroletnie i trzyletnie świadectwa 400-500. Biuro Jabołkowskiej, Chmielna 96, Warszawa. 443a

Vertical text on the far right edge of the page, likely a continuation of an advertisement or a list of names.

ZNAM FABRYCZNY.

ZNAM FABRYCZNY.

Towarzystwo Akcyjne

GRAMMOFON.

Moskwa, Twerska 26.
Petersburg, Morska 49.

Charków, pl. Mikołajewski 18.
Tyflis, Gołowiński просп. 9.

Przedstawiciele we wszystkich miastach Rosji.

Katalogi na pierwsze żądanie wysyłają się **BEZPŁATNIE.**

Na sezon zimowy koncerty domowe.

Każdy amator muzyki rozumie, jak wielkie znaczenie dla rozwoju smaku estetyczno-muzycznego mają prawidłowo organizowane koncerty z udziałem wybitnych artystów. Każdemu posiadaczowi GRAMMOFONU, instrument ten tylko jedynie daje możliwość urządzania koncertów u siebie w domu z udziałem wszystkich znakomych artystów i zagranicznych artystów. Zajęcie około urządzania koncertów stanowi tylko wybór płyt z głosami artystów, a pracy tej podjęło się

TOWARZYSTWO AKCYJNE GRAMMOFONÓW

posiadające płyty, na których można odtworzyć numery znakomych artystów i artystek.

NA GŁOS TENOROWY:

- J. A. Alczowski.
- N. A. Arkadjew.
- A. W. Bogdanowicz.
- N. A. Bolszakow.
- M. J. Borezenko.
- P. A. Gwoździek.
- G. Grygorowicz.
- A. M. Dawidow.
- J. W. Jerszow.
- K. I. Isaczenko.
- A. M. Iwanow.
- A. M. Karenina.
- L. M. Klementjew.
- A. M. Lubiński.
- A. M. Lensek.
- G. A. Marczuk.
- G. A. Morski.
- A. M. Matwiejew.
- K. Michajłow-Stojan.
- P. Oreszkiewicz.
- P. Platonow.
- G. Rjabcow.
- N. A. Rostowski.
- G. Rogiński.
- L. W. Sobinow.
- N. G. Swietłow.
- W. Szatnikow.
- N. M. Safonow.
- S. S. Tomara.
- M. J. Titow.
- N. N. Figner.
- M. M. Czupryninkow.
- D. H. Jużyna.
- Zinowjew.
- Ernst.
- Walis.
- Wildman.
- Dziordżin.
- Dalmoros.
- Iskierdo.
- Zimow.
- Caruso.
- Constantino.
- De Lucia.
- Malesco.
- Recca.
- Pauli.
- Rott.
- De-Tura.
- P. Tamagno.

Amirżanow.

- G. A. Baklanow.
- M. W. Boczarow.
- A. M. Bragin.
- A. E. Bobrow.
- Bukin.
- H. D. Wiekow.
- Doncow.
- A. S. Jermakow.
- Żywotko-Wilmański-Mikoł.
- O. I. Kamłowski.
- A. N. Karganow.
- J. Kotow.
- I. S. Kartaszow.
- A. Leverenko.
- M. A. Maks.
- J. S. Moskalow.
- F. P. Niemrow.
- P. D. Orłow.
- G. S. Piragow.
- M. W. Sokolski.
- Samojłow.
- H. G. Sławierski.
- L. Sawrański.
- W. A. Siatnikow.
- A. A. Terpiłowski.
- Ukolow.
- H. A. Szewelijew.
- M. D. Szyszkin.
- W. Szarapow.
- M. B. Tauróg.
- M. Ancona.
- M. Battistin.
- Titta Ruffo.
- M. Reno.
- Bertal Reski.
- A. Skottl.
- F. Czajgada.
- A. Pini-Corsi.
- Francesco.

Sillib.

- P. de-Seguroła.
- A. L. Androjew.
- M. J. Butkiewicz.
- K. I. Brun.
- Van-der-Valde.
- M. J. Wanda.
- A. L. Włagina.
- H. T. Van-Brandt.
- A. D. Wialcowa.
- A. A. Gwoździek.
- M. M. Guszczyna.
- M. S. Gumberska.
- Delmas.
- M. A. Dubrowska.
- A. J. Dobrowolska.
- M. A. Zorina.
- M. N. Kuzniecowa.
- Kłopotowska.
- N. F. Leżen.
- E. W. Łuczerska.
- Aniuta Miercholenko.
- H. A. Michajłowa.
- Maksimowska.
- J. J. Milina.
- Nikitina-Palmiska.
- A. W. Nieżdanowa.
- I. N. Nasłowa.
- R. A. Pulozowa.
- R. M. Ralsowa.
- M. P. Rachmanowa.
- Rozza Nordstrem.
- R. E. Radina-Figner.
- E. Orel.
- N. J. Panina.
- A. W. Sazonowa.
- B. W. Siatina.
- S. E. Swietłowa.
- Tamara.
- M. I. Figner.
- T. A. Fingert.
- I. J. Frej.
- M. B. Czerkaska.
- D. T. Szware Sabo.
- Nina Engiel.
- N. S. Jużyna-Jermolenko.
- M. N. Przebyłocka.
- W. Kawecka.
- Alams.
- Z. Arnoldson.
- Blaubit.
- O. Boronat.
- C. Bonanensa.
- M. Galwani.
- M. Gaj.
- P. Donald.

SOPRAN:

- A. L. Androjew.
- M. J. Butkiewicz.
- K. I. Brun.
- Van-der-Valde.
- M. J. Wanda.
- A. L. Włagina.
- H. T. Van-Brandt.
- A. D. Wialcowa.
- A. A. Gwoździek.
- M. M. Guszczyna.
- M. S. Gumberska.
- Delmas.
- M. A. Dubrowska.
- A. J. Dobrowolska.
- M. A. Zorina.
- M. N. Kuzniecowa.
- Kłopotowska.
- N. F. Leżen.
- E. W. Łuczerska.
- Aniuta Miercholenko.
- H. A. Michajłowa.
- Maksimowska.
- J. J. Milina.
- Nikitina-Palmiska.
- A. W. Nieżdanowa.
- I. N. Nasłowa.
- R. A. Pulozowa.
- R. M. Ralsowa.
- M. P. Rachmanowa.
- Rozza Nordstrem.
- R. E. Radina-Figner.
- E. Orel.
- N. J. Panina.
- A. W. Sazonowa.
- B. W. Siatina.
- S. E. Swietłowa.
- Tamara.
- M. I. Figner.
- T. A. Fingert.
- I. J. Frej.
- M. B. Czerkaska.
- D. T. Szware Sabo.
- Nina Engiel.
- N. S. Jużyna-Jermolenko.
- M. N. Przebyłocka.
- W. Kawecka.
- Alams.
- Z. Arnoldson.
- Blaubit.
- O. Boronat.
- C. Bonanensa.
- M. Galwani.
- M. Gaj.
- P. Donald.

M. Sembrych.

- K. Joanna.
- E. Ims.
- R. Kalwa.
- Z. Kurc.
- S. Kruszelnicka.
- E. Carolini.
- E. Corsi.
- N. Melba.
- A. Patil.
- G. Parelli.
- D. Pikoletti.
- Runge.
- A. Rlocini.
- Fosca Titta.
- Tetracini.
- Ilugo Farrar.

Nikiforow.

- S. Sarmatow.
- P. A. Strachow.
- S. J. Szatow.
- Prkofjew.
- J. N. Bobrow.

DEKLAMATORZY:

- P. Appolowski.
- A. Warłanow.
- N. N. Zwanow.

CHORY:

- Chór Archangielskiego.
- Kazoczenki.
- Pikmana.
- Moskow-Czud. pod. kier. dyrek. Nikol.
- Sinod. pod. kier. dyr. Ka-stalsk.
- Szermietzińskiego.
- Nar. pod. kier. Pawłowa.
- Mironowa.
- Warszawsk.
- Poznańsk.
- Cesar Mosk. Opory.
- Teatru Zimina.
- Wasny Aka. Tow. Gr.
- Żeński.
- E. J. Iwanow.
- Cygański W. Paninej.
- Śpiew 3 esk. L-gw. kon. pulku.
- Śpiew. rot. J. Wys. L-gw. grenad. pulku.
- wieśniaków Ochmatowsk.
- Ludowy z akomp. bala-tajek.
- Śpiew. L-gw. grodz. Hus. pulku Trupy Mascott.
- Żalobn.
- Bandurzystów.

KONTRALTO:

- A. N. Bragina.
- Donner.
- Z. A. Dawydowa.
- E. I. Zbrujewa.
- A. W. Imanowa.
- Kalinina.
- Krawiec.
- A. Makarowa.
- B. Panina.
- E. P. Pietrenko.
- W. N. Pietrowa-Zwanowa.
- R. A. Tagarino.
- Juszkiewicz.
- Janowa.
- Viafora.
- Homer.
- L. Sewieryna.
- Szumana-Geink.
- Kittel.

ŚPIEWACZKI KABARETOWE:

- W. P. Wierina.
- P. A. Wasiljowa.
- A. D. Dolina.
- Tamara Gruzzińska.
- Mina Merc.
- Milietti.

KUPLECIŚCI I RECYTATORZY:

- A. P. Aleksandrow.
- D. A. Bohemski.
- B. S. Borysow.
- Dobrow.
- J. A. Drotow.
- P. A. Goljow.
- Krapiwiecki.
- N. P. Malski.
- D. A. Makarenko.
- Piotr Newski.

SKRZYPCE:

- S. Beroowicz.
- Wolff Izrael.
- Zofia Redor.
- N. T. Manasewicz.
- Prof. W. Ranzati.
- Miszra Eiman.
- Jan Kebabik.
- Franc. Wecej.
- Sarassate.

WIOLONCZELLA:

- A. W. Wierbilowicz.
- G. Grünfeld.

Dla wiadomości kupujących drukujemy poniżej najlepsze utwory w wykonaniu ruskich i zagranicznych znakomitości.

F. Tamagno	N. Arkadjew	O. Kamłowski	A. D. Wialcowa	W. Petrowa-Zwanowa
eg. 052068. „Smierć Otella”, z op. „Otello”, z orkiestr.	gr. 2-22949. „Walo pastuski”, z op. „Marcin-Szytygar”, z orkiestr.	eg. 022102. Arja Figara z op. „Cyrulik Sewilski”, z orkiestr.	gr. 23402. „Wszystcy mówią”, z orkiestr.	gr. 223300. Pieśń Mizetty z op. „Cyganeria”.
eg. 52678. Arja z op. „Trubadur”.	gr. 3-22503. „Smialo i odwagi”, z op. „Baron Cyg”, z orkiestr.	eg. 024028. Duet Aida i Amnones, z op. „Aida”, z orkiestr.	gr. 23464. „I dla miłej nadziei wiosna”.	gr. 2-24017. „Focallunek” duet z op. „Zaza”.
E. Caruso	N. Bolszakow	gr. 3-22733. „Uroczę oczy”, rom. Denza.	M. Michajłowa	gr. 2-23144. Pieśń-Lola z op. „Śnieguroczka”.
eg. 052074. „Droga Aida”, z op. „Aida”.	gr. 3-22503. „Śpiew nauczyciela”, z op. „Czerwici”.	eg. 064205. Sokrat z op. „Lucyja”, z orkiestr.	gr. 2-23005. Arja Violetta z op. „Traviata” z orkiestr.	A. Tagarino
eg. 052159. „Śmieję się palacu”, z op. „Palacu”, z orkiestr.	gr. 2-22903. „Wróć się, rom. z akomp. skrzyp.”.	T. Szalapina	gr. 23478. „Kolyśanka” z op. „Horolda” z akomp. skrzyp.”.	gr. 223030. „Jak zabił matkę” pieśń Wani z op. „Żyła za Caria” z orkiestr.
eg. 054070. Duet z op. „Prasnożenie”.	M. Battistin	eg. 022097. Kuplety Mefistofelesa, z op. „Faust”, z orkiestr.	gr. 23472. „Wjót Wiltry” pieśń mator.	gr. 23483. „Powiedźcie jej” z op. „Faust”.
A. Paell	eg. 054107. Z o. „Ernani” s. chór.	eg. 022096. „Pieśń o pehle”, muz. Musorskiego, z orkiestr.	A. Nieżdanowa	W. Penina
eg. 052170. „Di quella pira”, z op. „Trubadur”, z orkiestr.	eg. 052144. Arja z op. „Favorita”, z orkiestr.	Kostorski	gr. 2-23319. „Dziwica Marja” z akomp. skrzyp.”.	gr. 223022. „Korobajniki” rom. egi.
F. de Lucca	eg. 052132. Kawatina z op. „Cyrulik Sewilski” z orkiestr.	gr. 2-23254. Arja z op. „Hugonod”, z orkiestr.	eg. 2-23321. „Solowij” rom. Alabiewa.	gr. 2-23264. „Kwiat” rom. cygański.
eg. 052129. Arja z op. „Traviata”.	gr. 2-22555. Arja z op. „Rigoletto”, z orkiestr.	gr. 3-22575. Serenada Mefistofelesa z op. „Faust”, z orkiestr.	gr. 2-23077. Legenda z dzwonkami z op. „Lacme”.	gr. 2-23262. „Kojek”.
eg. 054082. Duet z op. „Pospuszkiewicz” z orkiestr.	eg. 052150. „Marja”, pieśń neapolit. z orkiestr.	gr. 2-22805. Arja Susanna z op. „Żyła za Caria”, z orkiestr.	W. Łuc.	gr. 223241. „Różce, wasza won.”.
Sabinowa	eg. 054074. Duet z op. „Don Pascal”, z orkiestr.	gr. 3-22575. Serenada Mefistofelesa z op. „Faust”, z orkiestr.	M. Figner.	gr. 2-23239. „Oszolomona”.
eg. 022079. „Gdzie wy”, z op. „Bug. Olegin”.	eg. 054127. Duet z op. „Bohem”, z orkiestr.	Buchtojarow	gr. 23129. „Habanera” z op. Carmen.	Kubelik.
eg. 022080. „Dumka” z op. „Halca”.	eg. 05409. Kwart. z op. „Rigoletto”, z orkiestr.	gr. 2-22805. Arja Susanna z op. „Żyła za Caria”, z orkiestr.	N. Jużyna-Jermolenko	gr. 7956. Serenada.
gr. 2-22647. „Serce piękności”, Rigoletto.	eg. 05409. Kwart. z op. „Rigoletto”, z orkiestr.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	gr. 22308. Arja Kuma z op. „Czarodziejka”.	Sarassate
G. Figner	eg. 05409. Kwart. z op. „Rigoletto”, z orkiestr.	M. Sawicz	gr. 2-240025. „Nie wódz na pokuszenie” duet Glinki.	37930. Pieśń cygańska Sarassate.
gr. 3-22704. „Gdybyś ty mnie zrozumiała”, rom. Denza (z akomp. skrzyp.”).	M. Ancona	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	Z. Arnoldson	Isachin
gr. 3-22716. „Cwizada północna” rom. Glinki	gr. 2-22831. Arja Germana z op. „Traviata”, z orkiestr.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	gr. 53467. Arja Violetta z op. „Traviata” z orkiestr.	eg. 047905. „Taniec węgierski” Dramsa.
gr. 3-22720. „Ostatni dzień dni” rus. pieśń.	G. Baklanow	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	gr. 33612. Arja z op. „Mignon” z orkiestr.	Towarzystwo Akcyjne GRAMMOFON
gr. 3-22778. „Droga „Aida” z op. „Aida” z orkiestr.	gr. 3-22593. Pieśń wesoła z op. „Neron”.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	E. Kalwa	w krótkim czasie wypuści
gr. 3-22781. „Hymn Samsona” z op. „Samson i Dalila” (z chór. i orkiestr.).	gr. 3-22593. Frol. z op. „Demona”.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	eg. 063118. Habanera z op. „Carmen” z orkiestr.	NOWE PŁYTKI,
A. Karenzina	M. Boczarow	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	gr. 53482. Arja z op. „Flet zaoczarowany” z orkiestr.	naśpiewane przez
gr. 3-22705. „Śpiew o głowie”, z op. „Noc majowa” (z chór. i orkiestr.).	gr. 3-22606. Pieśń wiedeń. gościa, z op. „Sadko”.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	Tetracini	F. J. SZALAPINA.
gr. 2-22959. „Śpiew wlosny”, rom. Blechmana.	N. Wiekow	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	eg. 053145. „W ciszy północnej” z op. „Cyrulik Sewilski” z orkiestr.	1. „Rondo Farlafa” z op. „Ruslan i Ludmilla”, muz. Glinki.
A. Lubiński	gr. 3-22735. „Rozbita Waza”, rom. Czajkowskiego.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	053150. Arja z dzwonkami z op. „Lacme” z orkiestr.	2. „Oczarowanie” z op. „Cyrulik Sewilski” z orkiestr.
gr. 2-22795. Rom. Dubrowskiego z op. „Dubrowski”, z orkiestr.	N. Siewierski	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	M. Gay	3. „Czuć prawdę”, arja Susanna z op. „Żyła za Caria”, muz. Glinki.
gr. 3-22555. „Noc”, rus. sp. z chór.	gr. 2-22716. „A ja jednak ciągnę”, z op. „Wesola Wdowa” z orkiestr.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	gr. 53516. Segedilla z opery „Carmen” z orkiestr.	4. „Dubinszka”, rosyjska pieśń lud. F. J. Szalapina z chórem Ces. mosk. opery.
A. Dawidow	P. Andrejew	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	E. Zbrujewa	5. „Ty wzdaj się, krasnolę”, pieśń burliaka. F. J. Szalapin z chórem Ces. mosk. opery.
eg. 022058. „Rachelo kiedy Pan”, z op. „Żydówka”, z orkiestr.	gr. 2-22922. Arja mylnarza, z op. „Rusalka”, z orkiestr.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	eg. 03038. „Ave Maria”, z akomp. skrzypiec, wyk. Kubelik.	
gr. 2-22743. „Para gnadych”, rom. Prygożawo.	eg. 023041. „Solowij” rom. Alabiewa.	gr. 3-22538. „Słońce wschodzi i zachodzi” (Na dzieło).	eg. 053108. Arja z op. „Traviata”, z orkiestr.	

Wszystkie płytki Towarzystwa Akcyjnego GRAMMOFON zaopatrzone są w markę fabryczną „Piszący Anioł”.

Slabość ogólna.

Dr. Med. Rzezc. Rada St. Moj. Mlk. Popow w Petersburgu: „Haematogen D-ra Hommela zastosowywałem w dwóch wypadkach, w których przejawiała się nadzwyczaj przelagająca się neurastenja przy braku apetytu, ogólnym upadku odżywienia i przynębnym nastroju ducha. Znakomite i stale rezultaty okazały się po upływie krótkiego czasu. W obydwu wypadkach zjawili się apetyt, znakomity nastroj ducha, zwiększone odżywienie ogólne. Muszę nadmienić, że przedtem w przeciągu trzech miesięcy zastosowywałem wszelkie inne środki i wogóle bez żadnego rezultatu”.

Haematogen D-ra Hommela gorąco zalecany przez 5000 profesorów i lekarzy zarówno zagranicznych jak i krajowych, jest do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych. Żądać tylko Haematogen D-ra Hommela i nie brać falsyfikatów.

5-6-90a

BIURO TECHNICZNO-MLECZARSKIE
Tow. Aka.

Tadeusz Kowalski i A. Trylski

Warszawa, Miodowa 4.

Pod kierownictwem specjalisty
Inż. Z. Chmielewskiego

Oficjalnie zaopatrzonej skład maszyn, naczyń i przyborów mleczarskich.
Budowa tanich i racjonalnych mleczarni.

80-23 Porady w zakresie techniki mleczarskiej. Organizacja spółek mleczarskich. 719a

NAJLEPSZA CZEKOLADA
NA MLEKU

TRYPROW

GEORGES BORMAN

26-10-908a

KAPSULKI KAWAZOL TRYPROW

D-ra BALFOURA w Paryżu
Radykalny środek przeciw (różące) ostr. i chroniczn. Tryper—choroba, którą wyleczyć bardzo trudno. Leczenie Trypra winno odbywać się bardzo energicznie. Aby dać możność każdemu łatwo i raz na zawsze wyleczyć się od ostrego i chronicznego trypera, D-r Balfour wynalazł potężny środek „Kawazol”, przez użycie którego osiąga się wspaniałe rezultaty. Nawet wypadki, w których nie było nadziei na zupełne wyleczenie, lecz nawet poprawę w rezultacie kończyły się zupełnym wyleczeniem pod wpływem „Kawazolu” D-ra Balfoura. Chorzy wkrótce widzą na sobie prawdziwe cudowne działanie. Odezwij się, które używały „Kawazolu” niezmiernie korzystnie. Sposób użycia w każdym pudełku. Cena pudełka 2 rub. kop. 50. Dla zupełnego wyleczenia potrzeba 2-3 pudełki. Wysyła za zaliczeniem. Przesyłka według taryfy poczt. Wyłącznie przedstawiciel: Kantor Chemiczno-farmaceutyczny Preparatów, St. Petersburg, Mioszczańska 8-6. 13-1167a

W ill. tygodniku
„Przez lądy i morza”

Powieści, przygód myśliwskich, opisów podróży, ziem i ludów wszystkich części świata, wyszły bardzo zajmujące powieści podróżnicze Karola May'a: w tomie I, p. t. „Przez pustynie”, w II, p. t. „Przez dziłki Kurdystan”, w III, wychodzi powieść „Z Bagdadu do Stambułu”.

Pojedyńcze zeszyty i tomy broszurowane są do nabycia we wszystkich księgarniach i w Administracji tygodnika 3-2-1300a

„Przez lądy i morza”
w Warszawie, Al. Jerozolimka № 76.

Pismo wychodzi we Lwowie.
PRENUMERATA W WARSZAWIE:
miesięcznie 80 kop., kwartalnie 2.40, półrocznie 4.80, rocznie 9.60. — Na prowincji: miesięcznie 95, kwartalnie 2.75, półrocznie 5.50, rocznie 11 rb.

SAVOY

Pierwszorzędny hotel w Warszawie, w centrum miasta, urządzony z największym komfortem. — Elektryczne oświetlenie. 26-5-1215a
Winda. — Przy hotelu wyborowa kuchnia. — Ceny umiarkowane.

PURGEN
BAYER
BUDAPEST.

IDEALNY ŚRODEK
PRZECIWCZAJAD

OKAZYJNIE
do sprzedania szuba damska
Hsy syber. z kolnierzem niebiesk.
Hsy (Z kretna № 7 m. 3. Obel-
rzed mo. na od 2-4-3-2-1308a

Kwaso-węglane kąpiele skuteczne przy chorobach sercowych, nerwowych i reumatycznych i t. d. można mieć w każdej domowej wannie, używając aparat

„AEOSAN”

Zatw. przez Radę Lekarską za № 8015. Przeszło 20,000 sztuk w użyciu. Zyczącym wynajmuje się.

S. Landsztek, Warszawa, Grzybów № 7/X.

MASZYNA do prania para

„VENUS”

do domowego użytku na każdej płycie kuchennej, dla pralni hotelów, szpitali, klinik i t. p.

Najnowszy i najlepszy system.

Pierze, gotuje, paruje i dezynfekuje, lekko, szybko i oszczędnie. Nie drze i nie niszczy bielizny. Sprzedaję i na raty.

4-2-1312a

Kolosalne zyski

osiągnąć mogą ajenci i wojaczerowie przez zbyt zupełnie nowego artykułu. Blizszych wiadomości udziela firma S. PRISMANN & Co., BERN, B. 3, Marienstr. 9 (Schweiz).

12-9-1228a

Ogłoszenie konkursu.

W celu nadania jednego stypendjum o rocznych czterystu (400) koron z fundacji s. p. Napoleona Jeleńskiego, ogłasza się niniejszym konkurs.

Stypendja z tej fundacji są przeznaczane dla uczniów kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie pod Krakowem, którzy pomocy rzeczywiście potrzebują i potrzebę tę należytem świadectwem ubóstwa wykazują.

Pierwszeństwo przed innymi kandydatami przysługuje potomkom byłych poddanych za wsi Łuczyce, Kosiejek i Chojna, w gubernji Mińskiej, w powiecie Mozyrskim położonych, wyznającym religję chrześcijańską, w braku takich kandydatów mogą otrzymać stypendja z niniejszej fundacji uczniowie narodowości polskiej, religji rz.-katol., lub grecko-unickiej, pochodzący z Królestwa Polskiego, lub w ogóle z prowincji polskich, wchodzących obecnie w skład Cesarstwa Rosyjskiego.

Pomiędzy kandydatami tej drugiej kategorii służy pierwszeństwo synom rodziców, którzy ze względów politycznych, lub religijnych zmuszeni byli porzucić ojczyznę strony.

Prawo nadawania tych stypendjów służy Wydziałowi krajowemu Królestwa Galicji i Lodomerji wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim na podstawie propozycji Kuratorji krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie. Podania należy wnieść na ręce Dyrekcji kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, do Wydziału krajowego najpóźniej do dnia 15-go listopada 1908 r. i załączyć do nich metrykę chrztu, świadectwo ubóstwa i ostatnie świadectwo szkolne, a ewentualnie także dowody, że kandydat pochodzi z byłych poddanych wsi powyżej wymienionych.

Z Wydziału krajowego

We Lwowie, dnia 2-października 1908 roku.

3-3-1333a

Piotrowski.

Two B-ci M. i W. Isserlin,

Wilno, ul. Wielka № 60, (d. B-ci Cholem).

Ag-ra Ake. T-wa „Gramofon” i jedyne przedstawicielstwo fabryki gramofonów „SYRENA”

Posiada duży wybór gramofonów najnowszych konstrukcji i płytek ostatniego nagrania. 50-6-1188a Gramofony od 12 rub., płytki od 50 kop. Otrzymano płytki polskie „Zonofon” nowego nagrania. Cena dwustronnej płytki „Grand” 1 rb. 50 k.

REUMATYZM, PODAGRĘ, NEWRALGJE, ŁAMANIE KOŚCI

leczy szybko i radykalnie

BALSAM „PROMETEUSZ” D-ra Budniackiego.

Wystarczy 2-3 wleciań tego preparatu, aby doznać jego zbawionego działania. Balsam „Prometeusz” posiada naukowy preparat wspaniałej medycyny. Szeroką klinicę doświadczoną wykażal nową i skuteczną „Prometeusz”. Dużo dziękczynnych listów. Stosowany jest przez lekarzy w miejscowościach leczniczych na Kaukazie z wielkim powodzeniem. Cena flakonu 1 rb. 50 kop. Wysyła za nadl. poczt. Moskwa, Pietrowskija Wor., d. № 30, M. Budniacki. 23-709a

w Wilnie skład główny u B-ci Isserlin.

Nowo-otwarty Magazyn Pościelowy i Fabryka Kolder

A. ALPEROWICZA

WILNO, ul. Ostrobramska, Pasaż Miejski (Filja w Mińsku)

W cła w wielkim wyecrze Koldry atlasowe, satynowe, pluszowe. Prześcieradła do kolder. Łóżka i poduszki. Korzystajcie z okazji!!! W ciągu 2 tygodni sprzedaż towarów po cenach własnych. 100-12-1238a

Zdrowie jest najcenniejszym skarbem dla wszystkich.

SLYNA NA CAŁYM ŚWIECIE

HERBATA z gór HARCU

(Dr. LAUERS'A Harzer Gebirgstee).

Zalecana przez najszyniejze powagi lekarskie, zatwierdzona przez Departament Medyczny przy Minist. Spraw Wewnętrznych w Petersburgu, jest jednym z najniebezpieczniejszych środków dla utrzymania zdrowia. Napój ten, przyjmowany w ilości 2-3 filiżanek tygodniowo, leczy: wzdęcia, niestrawność, uderzenia krwi do głowy, hemoroidy, reumatyzm, artretyzm, cierpienia żołądka i t. p. wraca apetyt i prawidłowe trawienie. Działa skutecznie w wypadkach zapalenia płuc, influenzy i cholery.

Cena pudełka rb. 1.- 1/2 pud. 50 kop.

UWAGA. Każde oryginalne pudełko zaopatrzone jest w następującą etykietę: Reprezentant na Królestwo Polskie i Cesarstwo: Józef GROSSMAN, Warszawa, Śliska 33/A. Telefon 18444. Zamiejscoowym wysyłamy za zaliczeniem od 1 rb. z dołączeniem kosztów przesyłki podług taksy pocztowej. 50-41-69a

Przyjaciel żołądka Krople żołądkowe

Chemicznego Laboratorium Posten, Moskwa, Pietrowskija W-rola 125-142.

leczą młodość, zaburzenia żołądka, omdlenia, bóle pod pierściami znikają natychmiast. Krople żołądkowe naszego wyrobu nie zawierają opium, ani też żadnych szkodliwych dla zdrowia substancji. Krople pobudzają apetyt i dodają energii i rześkości. Dla dorosłych bardzo korzystnie przyjmować codziennie po dwie krople jako dolewki do kieliszka wody, która staje się aromatyczna i udrażniająca. Niezbędna dla każdej rodziny. Zabezpieczajcie podczas epidemji od chorób żołądkowych. Flakon 75 kop. 4-1298a Sprzedaje się w Wilnie: w składzie aptecznym Tow. Br. Isserlin, i w wszystkich lepszych aptekach i składach aptecznych.

Bracia Jabłkowsy WARSZAWA, Bracka 23.

WELNY — JEDWABIE — PLUSZE, WELWETY — BAWELNY.

BIELIZNA damska i męska, KONFEKCYA damska, TRYKOTAŻE

KOŁDRY — FIRANKI — GALANTERJA.

Własne pracownie: Bielizny — Konfekcyi damskiej, Kołder na wasie.

4-2-1205a

Wyprawy

Podług kosztorysów od rb. 150.

Wysyłka

Katalogów, — prób — zlecen po nad 50 k.

bezpłatna.

JEŻELI CHCECIE POLSKI REPERTUAR

a który Polak by tego nie chciał, by był coraz bogatszy i coraz doskonalszy, powinniście wszelkie swoje zlecenia na

Pathefony i Płyty Pathé

zwracać tylko do głównego Składu na Królestwo Polskie

ADAMA KLIMKIEWICZA

WARSZAWA, LESZNO 14.

Nagrania nowe są bardzo kosztowne i firma Pathé może tylko wówczas robić nowe nakłady na polskie nagrania, gdy obrót z Królestwa będzie dostatecznie duży.

Dla tego, gdziebyście nie mieszkali w Państwie Rosyjskiem, pamiętajcie, że obowiązkiem waszym jest kupować Pathefony i płyty polskie, rosyjskie, czy orkiestrowe, tylko w głównym składzie na Królestwo Polskie

ADAMA KLIMKIEWICZA — Leszno 14.

Tam kupicie także najlepiej i najtaniej,

bo każdy aparat jest najdokładniej sprawdzony, bo w naszych repertoriach pomieszczone są tylko najlepsze nagrania.

Geny aparatów: 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 60, 65, 75, 85, 100 i 125 rb. Ceny płyt, jednostr. 1.50, dwustr. 2.20.

Cenniki i repertuary ilustr. bezpłatnie. Libretto do płyt ilustr. 75 kop. przy kupnie płyt 50 kop.

EGZYSTUJE OD 1824 r. Cesarsko-Królewska uprzywilejowana fabryka instrumentów muzycznych, W. STOWASSER SYNOWIE w Graslitz (Czechy) i w Warszawie, Nowy-Swiat 1 i 36. POLKA: wielki wybór detych, rozmaitych danych instrumentów muzycznych, jak i przyborów do nich dla orkiestr, kościelnych, straży ogniowej, fryzycznych, szkolnych i amatorskich. 1047a Cenniki wysyła się bezpłatnie.

PATEFON

CUD XX WIEKU.

Najlepsza maszyna mówiąca, grająca bez igły i bez szumu wiecznym szafirem. Opatentowana na całym świecie.

Płytki Pathé najlepszych wszechświatowych artystów. Gigant jednostronny 1 rb. 50 k. Każdy gramofon można przerobić obustronny 2 - 50 k. na Patefon, za dopłatą 4 rb.

15-14 JEDYNY PRZEDSTAWICIEL 1138a

Magazyn L. ZAŁKIND Magazyn wielki

WILNO, rog Wielkiej i Niemieckiej, dom własny.

istniejący od roku 1872. Telefon № 14.

Katalogi bezpłatnie.

Nowość! Sarpinka bawelnianna (barchan) Sklep saratowskich sarpinek fabrykanta A. I. BARTULI w Wilnie

ulica WIELKA obok apteki „pod Łabędziem. Otrzymaj po raz 1-szy w Wilnie bawelnianną sarpinkę (barchan) na sezon zimowy.

Pończochy damskie, męskie i dziecięce. Skarpetki z prawej i lewej strony. Bielizna gotowa męska i damska, i na przód. Spodniczki.

Spodziewając się, że S. Publiczność raczy odwiedzić mój skład, pozostaję z poważaniem

A. I. Bartuli.

Duży wybór resztek towarów sarpinkich z letniego sezonu po cenach zniżonych. 2-2-1319a

Główny Skład FABRYKI ŻYRARDOWSKIEJ w Wilnie.

Poleca w wielkim wyborze własnego wyrobu wszelkie Płótna, Stołową bieliznę, Chusteczki, Ręczniki, Płótna kolorowe na damskie męskie i dziecięce ubrania oraz wiele artykułów w zakres płóciennictwa wchodzących, nadto Bieliznę gotową damską i męską jako też Kołdry, Dywany, Firanki, Serwety i wiele innych t. p. towarów po cenach stałych fabrycznych. Zlecenia listownie spełniają się możliwie szybko i dokładnie. 04-242a

Szwedzkie wirówki oryginalne „Alfa-Laval” nowy model 1908 roku

Odłuszczenia o 36% dokładniej od wirówek konkurencyjnych.

W przeciągu ostatnich trzech lat Warszawskie Biuro „LUDWIG-NOBEL” (obecnie „ALFA-NOBEL”) wymieniła w Królestwie Polskiem 785 wirówek konkurencyjnych na wirówki oryginalne „ALFA-LAVAL”.

Wirówki „ALFA-LAVAL” otrzymały 320

wyłącznie najwyższych nagród. W 1907 roku wirówki „Alfa-Laval” otrzymały 24 najwyższe nagrody.

Przeszło 800000 wirówek Alfa-Laval w użyciu.

Skład maszyn i narzędzi mleczarskich. WARSZTATY REPARACYJNE. Instalacje mleczarni ręcznych i parowych.

Instruktorów, monterów i specjalistów do urządzania mleczarni parowych i sporządzania kosztorysów i planów wysyłamy na żądanie.

UWAGA. Cenniki i broszury: O chowiu bydła, O wyrobie masła, O powiększeniu zysków z krów i t. d. wysyłamy w języku polskim i rosyjskim na żądanie bezpłatnie. 15-2-1297a

BIURO MLECZARSKIE TECHNICZNE

„ALFA-NOBEL”

WARSZAWA, Krakowskie Przedmieście № 60.

KOMATOL

Najlepszy płyn na wzmocnienie włosów, usuwa łupież i nadaje włosom połysk.

ZATWIERDZONY PRZEZ RADĘ LEKARSKĄ. Główny skład: Warszawa, — ul. Złota № 36 m. 10.

Dr. Bengue, 47, Rue Blanche, Paris. Baume Bengue WLECZENIE REUMATYZMU. Podagry, Newralgji. 4-1298a. Ostatek można we wszystkich aptekach. Oryginał cudziak opatrzone są różną banderą z podpisem.

Główny skład instrumentów muzycznych i lepszych gramofonów i patefonów B. RUDZKI Warszawa — Marszałkowska 10 37.

Stanisława GÓRSKIEGO NOWY-SWIAT 37. Telefon 36.31. Posaż zwrócić uwagę na firmę i adres.

JESI CHCESZ PAN odziać się pięknie i tanio, napisz do nas, a wysyłamy pocztą bez zadatku, za zaliczeniem pocztowym, najnowszego tryko „Wolska” w kolorze: czarnym, ciemno-granatowym, ciemno-szarym i oliwkowym; piękne desenie lub zupełnie gładki. — Odeńki: 4/4 arsz. 5 rb. 50 k., 6 rb. 50 i 8 rb. 50 k. — „Don” 10 rb. 12 rb. 50 k. — Seln drap na zimowy pafot męski, nowego wyrobu zagranicznego, we wszystkich kolorach, elegancie desenie. Odeńki: 5 rb. 50 k., 6 rb. 75 i 8 rb. 50 k. Bez ryzyka, towar, który nie spodoba się, przyjmujemy z powrotem, zwracając bezterminnie pieniądze. 3-3-1265a

ADRESOWAĆ: Fabryka Lekachowicza i Pinchasika, Warszawa, Nalewki № 14/4.

MAJATEKI Z powodu śmierci właściciela s. p. Kawerego Florianowicza, — sprzedaje się przez ostateczną licytację 7/20 listopada 1908 roku. Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Suwałkach, — majątek ziemski Kieturkowo, wlk 39, w powiecie Wykowskim, graniczący z miastem powiatowym Władysławów i pruską granicą (miasto Szyrwinty). Odległość od stacji Kolei Wykowskiej 12 wiorst, od pogranicznej stacji Wierzbolowo 10 wiorst. — Łąki splanne, 800 wozów czarnokoniowej siana i tyfki konicyzny. Grunta w polowie piaszeczne, reszta doskonałe żytne. — Licytacja od 8-tych 06,000, kaucja 11,800 5-3-1919

Przygotowują się w fabryce nieprzemakalnej odzieży M. Lewinkahan Wilno, ul. Wielka № 20, naprzeciw 2-go gimnazjum. Ceny fabryczne. SKŁAD gnowych ochraniaczy dla obcasów. 5-3-1258

Rządca majątku posunąć posady za skromnym wynagrodzeniem, może złożyć kaucej rocznej pensji. Szluzki, zaulek Piramontski № 12 m. 4. 3-3-1299a